

Hallintosääntö / 21.11.2022

Hyväksytty kaupunginvaltuusto 14.12.2022 § 157

Voimaantulo 1.1.2023

I osa Hallinnon ja toiminnan järjestäminen	8
1 luku Kaupungin johtaminen.....	8
1 § Hallintosäännön soveltaminen	8
2 § Kaupungin johtamisjärjestelmä	8
3 § Esittely kaupunginhallituksessa	8
4 § Kaupunginhallituksen puheenjohtajan tehtävät ja ratkaisuvallta	8
5 § Valtuuston puheenjohtajan tehtävät.....	8
6 § Kaupungin viestintä	8
2 luku Toimielinorganisaatio	9
7 § Valtuusto.....	9
8 § Kaupunginhallitus ja kaupunginhallituksen jaostot	9
9 § Tarkastuslautakunta	9
10 § Lautakunnat	9
11 § Kuntien yhteinen lautakunta	10
12 § Vaalitoimielimet.....	10
13 § Vaikuttamistoimielimet	10
14 § Lähidemokratiatoiminta	11
3 luku Henkilöorganisaatio	11
15 § Henkilöstöorganisaatio	11
16 § Kaupunginjohtaja.....	11
17 § Toimialojen organisaatio ja tehtävät	11
18 § Toimialajohtajat	12
19 § Vastuualuejohtajat.....	12
20 § Tulosaluejohtajat	12
21 § Tulosityksikköpäälliköt	12
22 § Muut esihenkilöt.....	13
4 luku Konserniohjaus ja sopimusten hallinta	13
23 § Konsernijohto	13
24 § Konsernijohdon tehtävät ja toimivallan jako	13
25 § Sopimusten hallinta	13
5 luku Toimielinten tehtävät ja toimivallan jako	13

26 § Kaupunginhallituksen ja kaupunginhallituksen jaostojen tehtävät ja toimivalta	13
27.1 § Toimielinten yleinen toimivalta	15
27.2 § Viranhaltijoiden yleinen toimivalta.....	15
28.1 § Kaupunginjohtajan toimivalta.....	16
28.2 § Toimialajohtajan toimivalta	17
28.3 § Konsernipalvelujen viranhaltijoiden toimivalta	17
29.1 § Kaupunkikehityslautakunnan tehtävät ja toimivalta	18
29.2 § Kaupunkikehityslautakunnan lupajaoston tehtävät ja toimivalta	19
29.3 § Kaupunkikehityslautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta.....	20
29.4 § Ympäristöterveyslautakunnan tehtävät ja toimivalta.....	23
29.5 § Ympäristöterveyslautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta	24
29.6 § Teknisen lautakunnan tehtävät ja toimivalta	24
29.7 § Teknisen lautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta	24
29.8 § Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan / Sivistyslautakunnan tehtävät ja toimivalta	25
29.9 § Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan / Sivistyslautakunnan jaostojen tehtävät ja toimivalta	26
29.10 § Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan / Sivistyslautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta.....	26
29.11 § Sosiaali- ja terveyslautakunnan tehtävät ja toimivalta	28
29.12 § Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan tehtävät ja toimivalta	28
29.13 § Hiiden opiston johtokunnan tehtävät ja toimivalta.....	28
29.14 § Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta.....	28
30 § Toimivallan edelleen siirtäminen.....	29
31 § Toimivalta päättää asiakirjan antamisesta	29
32 § Asian ottaminen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi	29
33 § Kaupunginhallituksen otto-oikeuden rajoitus	29
34 § Asian ottaminen lautakunnan käsiteltäväksi	29
35 § Ottokelpoisen päätöksen ilmoittaminen	29
6 luku Normaalista toimivallasta poikkeaminen.....	30
36a § Normaalista toimivallasta poikkeaminen ja raportointi	30
36b § Normaalista toimivallasta poikkeavan päätösvallan käyttöön ottaminen määräajaksi kaupunginhallituksen päätöksellä	30
7 luku Toimivalta henkilöstöasioissa	30
37 § Kaupunginhallituksen yleistoimivalta henkilöstöasioissa	30
38 § Viran perustaminen ja lakkauttaminen sekä virkanimikkeen muuttaminen	30
39 § Virkasuhteen muuttaminen työsuhteeksi.....	30
40 § Kelpoisuusvaatimukset	30

41 § Haettavaksi julistaminen.....	31
42 § Palvelussuhteeseen ottaminen.....	31
43 § Ehdollisen valintapäätöksen vahvistaminen	31
44 § Virkaan ottaminen virkaan valitun irtisanouduttua ennen virantoimituksen alkamista	31
45 § Virka- ja työehtosopimuksen harkinnanvaraisten määräysten soveltaminen.....	31
46 § Viranhaltijan siirtäminen toiseen virkasuhteeseen	32
47 § Sivutoimet.....	32
48 § Viranhaltijan työ- ja toimintakyvyn selvittäminen	32
49 § Virantoimituksesta pidättäminen	32
50 § Virkasuhteen ja työsuhteen muuttaminen osa-aikaiseksi	32
51 § Lomauttaminen	32
52 § Palvelussuhteen päättyminen	32
53 § Muu ratkaisovalta henkilöstöasioissa	32
8 luku Tiedonhallinnan ja asiakirjahallinnon järjestäminen	33
54 § Kaupunginhallituksen tiedonhallinnan tehtävät.....	33
55 § Kaupunginhallituksen asiakirjahallinnon tehtävät.....	33
56 § Asiakirjahallintoa ja arkistointia johtavan viranhaltijan tehtävät.....	34
9 luku Kielelliset oikeudet.....	34
57 a § Asukkaiden ja palvelujen käyttäjien kielelliset oikeudet kaupungin hallinnossa	34
57 b § Kielelliset oikeudet kaupungin toiminnassa.....	34
57 c § Kielellisten oikeuksien toteutumisen seuranta ja raportointi	34
II osa Talous ja valvonta.....	34
10 luku Taloudenhoito.....	34
58 § Talousarvio ja taloussuunnitelma	34
59 § Talousarvion täytäntöönpano.....	35
60 § Toiminnan ja talouden seuranta.....	35
61 § Talousarvion sitovuus	35
62 § Talousarvion muutokset	35
63 § Omaisuuden luovuttaminen ja vuokraaminen	35
64 § Poistosuunnitelman hyväksyminen	35
65 § Rahatoimen hoitaminen	35
66 § Maksuista päättäminen	36
67 § Asiakirjojen antamisesta perittävät maksut	36
11 luku Ulkoinen valvonta	36
68 § Ulkoinen ja sisäinen valvonta	36
69 § Tarkastuslautakunnan kokoukset	36

70 § Tarkastuslautakunnan tehtävät ja raportointi	36
71 § Sidonnaisuusilmoituksiin liittyvät tehtävät	37
72 § Tilintarkastusyhteisön valinta	37
73 § Tilintarkastajan tehtävät	37
74 § Tarkastuslautakunnan antamat tehtävät	37
75 § Tilintarkastuskertomus ja muu raportointi	37
12 luku Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	37
76 § Kaupunginhallituksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät	37
77 § Lautakunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät	37
78 § Viranhaltijoiden ja esihenkilöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät	38
79 § Sisäisen tarkastuksen tehtävät	38
III osa Valtuusto	38
13 luku Valtuuston toiminta	38
80 § Valtuuston toiminnan järjestelyt	38
81 § Valtuustoryhmän muodostaminen ja valtuustoryhmän nimi	38
82 § Muutokset valtuustoryhmän kokoonpanossa	38
83 § Istumajärjestys	38
14 luku Valtuuston kokoukset	39
84 § Valtuuston varsinainen kokous ja sähköinen kokous	39
85 § Kokouskutsu	39
86 § Esityslista	39
87 § Sähköinen kokouskutsu	39
88 § Esityslistan ja liitteiden julkaiseminen kaupungin verkkosivuilla	39
89 § Jatkokokous	40
90 § Varavaltuutetun kutsuminen	40
91 § Läsnäolo kokouksessa	40
92 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	40
93 § Kokouksen johtaminen	40
94 § Puheenjohtajan luovuttaminen varapuheenjohtajalle	41
95 § Tilapäinen puheenjohtaja	41
96 § Esteellisyys	41
97 § Asioiden käsittelyjärjestys	41
98 § Puheenvuorot	41
99 § Pöydällepano ja asian palauttaminen valmisteltavaksi	41
100 § Ehdotukset ja keskustelun päättäminen	42
101 § Ilman äänestystä syntyvän päätöksen toteaminen	42

102 § Äänestykseen otettavat ehdotukset.....	42
103 § Äänestystapa ja äänestysjärjestys	42
104 § Äänestyksen tuloksen toteaminen	42
105 § Toimenpidealoite/ponsi.....	42
106 § Eriävä mielipide.....	43
107 § Pöytäkirjan laatiminen ja tarkastaminen	43
108 § Päätösten tiedoksianto kunnan jäsenille	43
15 luku Enemmistövaali ja suhteellinen vaali	43
109 § Vaaleja koskevat yleiset määräykset	43
110 § Enemmistövaali.....	43
111 § Valtuuston vaalilautakunta	43
112 § Ehdokaslistojen laatiminen	43
113 § Ehdokaslistojen jättäminen ja vaalitoimituksen nimenhuuto	44
114 § Ehdokaslistojen tarkastus ja oikaiseminen	44
115 § Ehdokaslistojen yhdistelmä	44
116 § Suhteellisen vaalin toimittaminen	44
117 § Suhteellisen vaalin tuloksen toteaminen.....	44
16 luku Valtuutetun aloite- ja kyselyoikeus.....	44
118 § Valtuutettujen aloitteet	44
119 § Kaupunginhallitukselle osoitettava kysymys	44
120 § Valtuustotoimikunta	45
IV osa Päätöksenteko- ja hallintomenettely	45
17 luku Kokousmenettely	45
121 § Määräysten soveltaminen	45
122 § Toimielimen päätöksentekotavat	45
123 § Sähköinen kokous	45
124 § Sähköinen päätöksentekomenettely	45
125 § Kokousaika ja -paikka.....	45
126 § Kokouskutsu.....	45
127 § Sähköinen kokouskutsu	46
128 § Esityslistan ja liitteiden julkaiseminen kaupungin verkkosivuilla.....	46
129 § Jatkokokous	46
130 § Varajäsenen kutsuminen	46
131 § Läsnäolo kokouksessa	46
132 § Kaupunginhallituksen edustaja muissa toimielimissä.....	47
133 § Kokouksen julkisuus.....	47

134 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.....	47
135 § Tilapäinen puheenjohtaja	47
136 § Kokouksen johtaminen ja puheenvuorot.....	47
137 § Kokouskutsussa mainitsemattoman asian käsittely	47
138 § Esittelijät	47
139 § Esittely	48
140 § Esteellisyys	48
141 § Pöydällepano ja asian palauttaminen valmisteltavaksi	49
142 § Ehdotukset ja keskustelun päättäminen.....	49
143 § Ilman äänestystä syntyvän päätöksen toteaminen	49
144 § Äänestykseen otettavat ehdotukset.....	49
145 § Äänestys ja vaali.....	49
146 § Eriävä mielipide.....	49
147 § Pöytäkirjan laatiminen ja tarkastaminen	49
148 § Päätösten tiedoksianto kunnan jäsenelle	50
149 § Toimielimen ja viranhaltijoiden yhteistoiminta	50
18 luku Muut määräykset.....	50
150 § Aloiteoikeus	50
151 § Aloitteen käsittely	51
152 § Aloitteen tekijälle annettavat tiedot.....	51
153 § Asiakirjojen allekirjoittaminen	51
154 § Todisteellisen tiedoksiannon vastaanottaminen	51
V osa Luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteet	52
155 § Soveltamisala	52
156 § Kokouspalkkiot.....	52
157 § Palkkio lisätunneilta	52
158 § Sähköinen päätöksentekomenettely	52
159 § Kokouspalkkio kahdesta tai useammasta toimielimen kokouksesta	52
160 § Vuosipalkkiot	52
161 § Osallistuminen toisen toimielimen kokoukseen	53
162 § Muut kokoukset ja tilaisuudet	53
163 § Kokouksen peruuntuminen	53
164 § Luottamushenkilön palkkio sihteerin/pöytäkirjanpitäjän tehtävästä.....	54
165 § Palkkion maksamisen edellytykset	54
166 § Palkkioiden maksaminen	54
167 § Pöytäkirjan tarkastus	54

168 § Ansionmenetyksen ja muiden kustannusten korvaaminen	54
169 § Matkakustannusten korvaaminen	54
170 § Työvälineiden osoittaminen	55
171 § Viranhaltijoiden ja työntekijöiden kokouspalkkiot	55
172 § Tarkemmat ohjeet	55
173 § Erimielisyyden ratkaiseminen	55

I osa Hallinnon ja toiminnan järjestäminen

1 luku Kaupungin johtaminen

1 § Hallintosäännön soveltaminen

Lohjan kaupungin hallinnon ja toiminnan järjestämisessä sekä päätöksenteko- ja kokousmenettelyssä noudatetaan tämän hallintosäännön määräyksiä, ellei laissa ole toisin säädetty.

2 § Kaupungin johtamisjärjestelmä

Kaupungin johtaminen perustuu kaupunkistrategiaan, taloussuunnitelmaan, talousarvioon sekä muihin valtuuston päätöksiin.

Valtuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta, käyttää kaupungin päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä.

Kaupunginhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta.

Kaupunginhallitus johtaa kaupungin toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kaupungin henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kaupunginjohtaja johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupungin hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. Kaupunginjohtaja vastaa asioiden valmistelusta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

3 § Esittely kaupunginhallituksessa

Kaupunginhallituksen esittelijänä toimii kaupunginjohtaja. Kaupunginjohtajan ollessa poissa tai esteellinen, esittelijänä toimii hänen sijaisekseen määrätty.

4 § Kaupunginhallituksen puheenjohtajan tehtävät ja ratkaisovalta

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja

1. johtaa kaupunkistrategian sekä kaupunginhallituksen tehtävien toteuttamisen edellyttämää poliittista yhteistyötä käymällä asioiden käsittelyn edellyttämiä keskusteluja poliittisten ryhmien kanssa sekä pitämällä sopivin tavoin yhteyttä kaupungin asukkaisiin ja muihin sidosryhmiin,
2. vastaa kaupunginjohtajan johtajasopimuksen valmistelusta ja huolehtii kaupunginhallituksen ja valtuuston kytkemisestä valmisteluprosessiin tarkoituksenmukaisella tavalla,
3. vastaa siitä, että kaupunginjohtajan kanssa käydään vuosittain tavoite- ja arviointikeskustelut,
4. esittelee kaupunginhallituksessa kaupunginjohtajan palvelussuhteen ehtoihin liittyvät asiat.

Puheenjohtajalla on oikeus kaupunginhallituksen puolesta ratkaista asiat, jotka koskevat

1. kaupunginjohtajan palvelussuhteen ehtojen täytäntöönpanoa,
2. kaupunginjohtajan vuosiloman sekä muiden lain nojalla ehdottomaan oikeuteen perustuvien virkavapauksien myöntämistä, koulutusta ja hänelle koulutustilaisuuksien ajalta myönnettäviä etuja,
3. kaupunginjohtajan matkalaskujen ja edustuskuluja koskevien laskujen hyväksymistä,
4. kaupunginhallituksen ja kaupungin muiden toimielinten välisten neuvottelujen järjestämistä.

Puheenjohtajan ollessa estynyt ratkaisovaltaa käyttävät varapuheenjohtajat asemansa mukaisessa järjestyksessä.

5 § Valtuuston puheenjohtajan tehtävät

Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja edistää valtuustotyöskentelyn vastuullisuutta ja tuloksellisuutta ja vastaa valtuustoryhmien välisen yhteistyön toteuttamisesta.

6 § Kaupungin viestintä

Kaupunginhallitus johtaa kaupungin viestintää ja tiedottamista kaupungin toiminnasta. Kaupunginhallitus hyväksyy yleiset ohjeet viestinnän ja tiedottamisen periaatteista sekä nimeää viestinnästä vastaavat viranhaltijat.

Toimielimet luovat omalla toimialallaan edellytyksiä läpinäkyvälle toiminnalle asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Kaupunginhallitus, lautakunnat, kaupunginjohtaja sekä toimialojen johtavat viranhaltijat huolehtivat, että kaupungin asukkaat ja palvelujen käyttäjät saavat riittävästi tietoja valmisteltavina olevista yleisesti merkittävistä asioista ja voivat osallistua ja vaikuttaa näiden asioiden valmisteluun. Viestinnässä käytetään selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otetaan huomioon kaupungin eri asukasryhmien tarpeet.

Viestinnässä huomioidaan kaksikielisyys kielilain 24 § ja 32 § mukaisesti.

2 luku Toimielinorganisaatio

7 § Valtuusto

Valtuustossa on 51 valtuutettua. Valtuuston puheenjohtajistoa koskevat määräykset ovat hallintosäännön 80 §:ssä.

8 § Kaupunginhallitus ja kaupunginhallituksen jaostot

Kaupunginhallituksessa on kolmetoista (13) jäsentä, joista valtuusto valitsee kaupunginhallituksen puheenjohtajan ja kaksi (2) varapuheenjohtajaa. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Valtuusto valitsee kaupunginhallituksen jäsenet ja varajäsenet kahden (2) vuoden toimikaudeksi.

Kaupunginhallituksessa on konserni- ja omaisuusjaosto, jossa on viisi (5) jäsentä, joista valtuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäseneksi tai varajäseneksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muu henkilö kuin kaupunginhallituksen jäsen tai varajäsen. Jaoston puheenjohtajan on oltava kaupunginhallituksen varsinainen jäsen.

Kaupunginhallituksessa on henkilöstöjaosto, jossa on viisi (5) jäsentä, joista valtuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäseneksi tai varajäseneksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muu henkilö kuin kaupunginhallituksen jäsen tai varajäsen. Jaoston puheenjohtajan on oltava kaupunginhallituksen varsinainen jäsen.

Kaupunginhallituksessa on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaosto, jossa on viisi (5) jäsentä, joista valtuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäseneksi tai varajäseneksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muu henkilö kuin kaupunginhallituksen jäsen tai varajäsen. Jaoston puheenjohtajan on oltava kaupunginhallituksen varsinainen jäsen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaostoa koskeva kohta on voimassa 1.8.2023 alkaen.

9 § Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnassa on seitsemän (7) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi kahden (2) jäsenen tulee olla valtuutettuja. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

10 § Lautakunnat

Teknisessä lautakunnassa on kolmetoista (13) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Kaupunkikehityslautakunnassa on kolmetoista (13) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Kaupunkikehityslautakunnan lupajaostossa on viisi (5) jäsentä valtuustokaudella 2021-2025, ja seitsemän (7) jäsentä valtuustokaudesta 2025-2029 alkaen, joista valtuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäseneksi tai varajäseneksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muu henkilö kuin lautakunnan jäsenen tai varajäsen.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnassa on seitsemän (7) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan alaisen Hiiden Opiston toiminta-alueen kunnilla on opistotoimintaa varten yhteinen johtokunta, johon Lohja valitsee neljä (4) varsinaista jäsentä ja varajäsentä, Vihti kolme (3) varsinaista jäsentä

ja varajäsentä sekä Siuntio yhden (1) varsinaisen jäsenen ja varajäsenen valtuustojen toimikaudeksi. Lohja ja Vihti vuorottelevat kaksivuotiskausin johtokunnan puheenjohtajana. Lohjan toimiessa puheenjohtajana Vihti toimii varapuheenjohtajana ja päinvastoin.

Sosiaali- ja terveyslautakunnassa on kolmetoista (13) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimikausi lakkaa 31.7.2023.

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnassa on kolmetoista (13) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan suomenkielisessä jaostossa on kolme (3) jäsentä, joista valtuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäseniä valittaessa on huomioitava Kuntalain 30 § 3 mom määräykset siitä, että jäsenten on edustettava ao kieliryhmää. Jaoston jäseneksi tai varajäseneksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muu henkilö kuin lautakunnan jäsenen tai varajäsen. Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan ruotsinkielisessä jaostossa on kolme (3) jäsentä, joista valtuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäseniä valittaessa on huomioitava Kuntalain 30 § 3 mom määräykset siitä, että jäsenten on edustettava ao kieliryhmää. Jaoston jäseneksi tai varajäseneksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muu henkilö kuin lautakunnan jäsenen tai varajäsen. Lasten, nuorten ja perheiden lautakuntaa koskeva kohta on voimassa 31.7.2023 saakka.

Sivistyslautakunnassa, on kolmetoista (13) jäsentä, joista valtuusto valitsee lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Sivistyslautakunnan suomenkielisessä jaostossa on kolme (3) jäsentä, joista valtuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäseniä valittaessa on huomioitava Kuntalain 30 § 3 mom määräykset siitä, että jäsenten on edustettava ao kieliryhmää. Jaoston jäseneksi tai varajäseneksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muu henkilö kuin lautakunnan jäsenen tai varajäsen. Sivistyslautakunnan ruotsinkielisessä jaostossa on kolme (3) jäsentä, joista valtuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Jaoston jäseniä valittaessa on huomioitava Kuntalain 30 § 3 mom määräykset siitä, että jäsenten on edustettava ao kieliryhmää. Jaoston jäseneksi tai varajäseneksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muu henkilö kuin lautakunnan jäsenen tai varajäsen. Sivistyslautakuntaa koskeva kohta on voimassa 1.8.2023 alkaen.

11 § Kuntien yhteinen lautakunta

Karkkilan kaupungin, Lohjan kaupungin, Siuntion kunnan ja Vihdin kunnan yhteisessä ympäristöterveyslautakunnassa on viisi (5) jäsentä. Lohjan kaupunki vastuukuntana valitsee lautakuntaan kaksi (2) jäsentä, Karkkilan kaupunki yhden (1) jäsenen, Siuntion kunta yhden (1) jäsenen ja Vihdin kunta yhden (1) jäsenen. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Kohta on voimassa valtuustokaudesta 2021-2025 alkaen, kun valituissa jäsenissä tai varajäsenissä tapahtuu muutoksia.

Valtuusto valitsee Lohjan kaupungin edustajista puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan noudattaen yhteistä toimielintä koskevan sopimuksen asianomaista määräystä.

12 § Vaalitoimielimet

Keskusvaalilautakunnasta, vaalilautakunnista ja vaalitoimikunnista säädetään vaalilaissa.

13 § Vaikuttamistoimielimet

Kaupungissa on nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto, joiden kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kaupunginhallitus.

Nuorisovaltuustossa on kolmetoista (13) jäsentä. Jäsenet voivat olla iältään 13-22 –vuotiaita. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen tai kaupunginhallitus voi päättää, että varajäsenet nimetään kutsujärjestyksessä kaikille jäsenille yhteiseksi.

Vanhusneuvostossa on kymmenen (10) jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen tai kaupunginhallitus voi päättää, että varajäsenet nimetään kutsujärjestyksessä kaikille jäsenille yhteiseksi.

Vammaisneuvostossa on kahdeksan (8) jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen tai kaupunginhallitus voi päättää, että varajäsenet nimetään kutsujärjestyksessä kaikille jäsenille yhteiseksi.

Vaikuttamistoimielinten toimikausi on kaksi (2) vuotta. Vaikuttamistoimielinten tehtävistä on säädetty kuntalain 26-28 §:issä.

Kaupunginhallitus ja kaupunginhallituksen päättämät toimielimet nimeävät edustajansa vanhus- ja vammaisneuvostoon. Toimielinten edustajilla on vaikuttamistoimielimissä läsnäolo- ja puheoikeus.

14 § Lähidemokratiatoiminta

Lähidemokratian toteutumiseksi valtuusto linjaa periaatteet, joilla varmistetaan kaupungin eri alueilla toimivien yhteisöjen vaikutusmahdollisuudet.

3 luku Henkilöorganisaatio

15 § Henkilöstöorganisaatio

Kaupungin organisaatio jakautuu kaupunkirakenne ja sivistys toimialoihin sekä konsernipalveluihin.

Kaupunkirakenne toimialaan kuuluvat kaikki toimialan päätösten valmistelua ja täytäntöönpanoa hoitavat sekä palveluja antavat tulosalueet sekä niiden henkilöstö. Kaupunkirakenne toimiala jakautuu kahteen (2) tulosalueeseen:

1. tekninen toimi,
2. kaupunkikehitys.

Sivistys toimialaan kuuluvat kaikki toimialan päätösten valmistelua ja täytäntöönpanoa hoitavat sekä palveluja antavat tulosalueet sekä niiden henkilöstö. Sivistys toimiala jakautuu kahteen (2) tulosalueeseen:

1. kasvu ja oppiminen,
2. kulttuuri ja vapaa-aika.

Konsernipalveluihin kuuluvat kaikki päätösten valmistelua ja täytäntöönpanoa hoitavat sekä palveluja antavat vastuualueet- sekä niiden henkilöstö. Konsernipalvelut jakautuu neljään (4) vastuualueeseen:

1. hallintopalvelut,
2. henkilöstöpalvelut,
3. talouspalvelut,
4. tietohallinto ja kehittäminen.

16 § Kaupunginjohtaja

Kaupunginjohtaja vastaa kaupunginhallituksen toimialan toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginhallituksen alaisuudessa.

Kaupunginjohtajan sijaisena kaupunginjohtajan ollessa poissa tai esteellinen toimii hänen ensimmäinen tai toinen sijaisensa tai lyhytaikaisissa sijaisuuksissa kaupunginhallituksen nimeämä muu sijainen.

Kaupunginvaltuusto voi kuitenkin, milloin virka on avoinna tai poissaolo kestää kolme kuukautta pitemmän ajan, ottaa virkaan väliaikaisen hoitajan.

17 § Toimialojen organisaatio ja tehtävät

Kaupunginhallitus ja lautakunnat määräävät alaisensa toimialan organisaatiosta ja tehtävistä siltä osin kuin hallintosäännössä ei ole asiasta määrätty.

Kaupunginhallitus päättää toimialojen välisestä tehtäväjaosta siltä osin kuin hallintosäännössä ei ole asiasta määrätty.

Kaupunkirakenne -toimiala vastaa kestäväen kehityksen mukaisesta kaupungin kehittämisestä sekä yritystoiminnan edistämisestä ja luovan vetovoimaisuuden lisäämisestä.

Teknisen toimen tulosalue huolehtii kaupungin sisäisistä ruoka- ja siivoustehtävistä, tilojen rakennuttamisen, rakennusten hallinnan ja ylläpidon tehtävistä, kaupunkitekniikan suunnittelun ja rakentamisen, yhdyskuntatekniikan, katujen, puistojen ja viheralueiden ylläpidon tehtävistä sekä vesi- ja viemärilaitostoiminnasta.

Kaupunkikehityksen tulosalue huolehtii alueiden käytön suunnittelusta ja seurannasta, kaupungin maa- ja vesiomaisuudesta, kiinteistön muodostuksesta, tonttipalveluista, kartasto-, paikkatieto- ja mittauspalveluista, julkiseen ja sisäiseen liikenteeseen liittyvistä tehtävistä, rakentamisen valvonnasta, ympäristölainsäädännössä kunnalle määrättyistä tehtävistä, maa-aineslain mukaisista tehtävistä ja seudullisesta ympäristöterveydenhuollosta, yritys- ja matkailupalvelujen kehittämisestä, TE-palveluista sekä kotouttamiseen ja maahanmuuttoon liittyvistä palveluista.

Sivistys toimiala vastaa kasvun ja oppimisen edistämisestä, kaupungin kulttuurin ja liikunnan hoitamisesta ja kehittämisestä.

Kasvu ja oppiminen tulosalue huolehtii perusopetuksesta, perusopetukseen valmistavasta opetuksesta, iltapäivätoiminnasta, varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, toisen asteen opetuksesta, nuorisotyöstä sekä toimialan yhteisistä tukipalveluista.

Kulttuuri ja vapaa-aika tulosalue huolehtii kirjastopalveluista, kaupunginorkesterin, Hiiden opiston, musiikkiopiston, Lohjan teatterin, museon ja yleisen kulttuuritoimen tehtävistä sekä liikuntapalveluiden edistämisestä ja kehittämisestä.

Konsernipalveluiden vastuualueet tuottavat talouden, henkilöstöasioiden, kehittämistoiminnan, hallinnon, lakiasioiden, hankintojen, tietotekniikan ja tietohallinnon, viestinnän ja markkinoinnin, omaisuusasioiden ja hyvinvoinnin edistämisen asiantuntijapalveluita kaupungin johtamisen tueksi.

18 § Toimialajohtajat

Teknisen lautakunnan ja kaupunkikehityslautakunnan alaista kaupunkirakenne toimialaa johtaa kaupunkirakennejohtaja.

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan ja sosiaali- ja terveyslautakunnan 31.7.2023 saakka ja 1.8.2023 alkaen sivistyslautakunnan sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan alaista sivistys toimialaa johtaa sivistysjohtaja.

Toimialajohtaja vastaa toimialansa toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan ja lautakunnan alaisuudessa.

Kaupunginjohtaja määrää toimialajohtajan sijaisen, joka hoitaa toimialajohtajan tehtäviä hänen ollessa poissa tai esteellinen. Toimialajohtajalla on vähintään kaksi sijaista.

19 § Vastuualuejohtajat

Vastuualuejohtaja vastaa vastuualueen toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan alaisuudessa.

Kaupunginjohtaja määrää vastuualuejohtajan sijaisen, joka hoitaa vastuualuejohtajan tehtäviä hänen ollessa poissa tai esteellinen.

20 § Tulosaluejohtajat

Tulosaluejohtaja vastaa tulosalueen toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginhallituksen, lautakunnan ja toimialajohtajan alaisuudessa.

Toimialajohtaja määrää tulosaluejohtajan sijaisen, joka hoitaa tulosaluejohtajan tehtäviä hänen ollessa poissa tai esteellinen.

21 § Tulosityksiköpäälliköt

Tulosityksiköpäällikkö vastaa tulosityksikön toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa tulosaluejohtajan alaisuudessa.

Tulosaluejohtaja määrää tulosityksiköpäällikön sijaisen, joka hoitaa tulosityksiköpäällikön tehtäviä hänen ollessa poissa tai esteellinen.

22 § Muut esihenkilöt

Toimintoesihenkilö vastaa toimintoyksikön toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa tulosityksikköpäällikön alaisuudessa.

Tulosityksikköpäällikkö määrää toimintoesihenkilön sijaisen, joka hoitaa toimintoyksikön esihenkilön tehtäviä hänen ollessa poissa tai esteellinen.

Kaupungin johtamisrakenne on enintään kuusiportainen. Edellä mainittujen lisäksi toimialalla voi olla vielä yksi alempi esihenkilötaso henkilöstöasioita varten.

Konsernipalveluiden vastuualueilla voi olla yksi alempi esihenkilötaso henkilöstöasioita varten.

4 luku Konserniohjaus ja sopimusten hallinta

23 § Konsernijohto

Kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen konserni- ja omaisuusjaosto sekä kaupunginjohtaja.

24 § Konsernijohdon tehtävät ja toimivallan jako

Kaupunginhallitus

1. vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle,
2. vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konsernivalvonnan,
3. antaa valtuustolle neljännesvuosittain raportin yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittymisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä,
4. arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta kuntakonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin kerran valtuustokaudessa,
5. käsittelee arvioinnin tulokset ja johtopäätökset valtuuston puheenjohtajiston kanssa.

Konserni- ja omaisuusjaosto

1. seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä ja tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä kaupunginhallitukselle,
2. antaa kaupungin ennakkokannan konserniohjeen edellyttämässä asioissa,
3. vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista,
4. nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen ja muiden konserniin kuuluvien yhteisöjen hallintoelimiin sekä tilintarkastajiksi,
5. nimeää yhtiökokousten ja yhteisöjen vuosikokousten tai vastaavien edustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet,
6. määrää viranhaltijoiden tytär- ja osakkuusyhteisökohtaisen työnjaon,
7. päättää omaisuuden hankinnan ja luovuttamisen osalta
7. osakehuoneistojen ostamisesta tai myymisestä.

Kaupunginjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden ja yhteisöjen hallintoon ja toimintaan.

25 § Sopimusten hallinta

Kaupunginhallitus vastaa sopimusten hallinnan ja sopimusvalvonnan järjestämisestä, antaa tarkemmat ohjeet sopimushallinnasta sekä määrää sopimusten vastuuhenkilöt toimialallaan.

Lautakunta määrää sopimusten vastuuhenkilöt toimialallaan.

5 luku Toimielinten tehtävät ja toimivallan jako

26 § Kaupunginhallituksen ja kaupunginhallituksen jaostojen tehtävät ja toimivalta

Kaupunginhallitus johtaa kaupungin toimintaa ja vastaa kuntalaissa säädetyistä tehtävistä.

Yksittäisistä asioista ja ratkaisuista päättää Lohjan organisaatiossa se toimielin tai virkamies, jolle päätösvaltuus on määrätty laissa, tällä hallintosäännöllä tai delegointipäätöksellä. Jolle päätösvaltuudesta ole tarkasti säädetty tai asiaan liittyvästä muusta syystä, päättää asiasta tai ratkaisun tekee kaupunginhallitus.

Kaupunginhallitus päättää

omaisuuden hankinnan ja luovuttamisen osalta

1. kiinteän omaisuuden ostamisesta kaupungille valtuuston myöntämien määrärahojen puitteissa,
2. kiinteän omaisuuden myymisestä alle 1 milj. €:n kauppahinnalla,
3. irtaimen omaisuuden hankkimisesta, myymisestä, vuokraamisesta ja muusta käytettäväksi luovuttamisesta tai siirtämisestä toimialalta tai laitokselta toiselle kaupunginvaltuuston vahvistamien päätösvaltuuksien rajoissa,
4. toimitilojen ja alueiden hankkimisesta, osoittamisesta ja luovuttamisesta kaupungin omaan tai ulkopuoliseen käyttöön,
5. kiinteän omaisuuden, alueiden, rakennusten ja huoneistojen vuokrauserusteista,

omaisuuden, toimitilojen ja talouden osalta

6. vapautuksen tai lykkäyksen myöntämisestä tonttien ja muiden alueiden myynti- tai vuokraehtojen mukaisen rakentamis- tai muun sellaisen velvollisuuden täyttämistä,
7. kaupungin maksujen määräämisessä noudatettavista perusteista ja tarkistusohjeista sekä ulkopuolisille suoritettavien töiden hinnoittelun perusteista,
8. helpotuksen tai vapautuksen myöntämisestä yksittäistapauksessa kaupungille tulevan maksun, korvauksen tai saatavan suorittamisesta,
9. kaupungin saatavien kirjanpidollisesta poistamisesta,
10. kaupungille annettujen vakuuksien hyväksymisestä, valvomisesta tai vapauttamisesta kaupunginvaltuuston vahvistamien päätösvaltuuksien rajoissa,
11. vahingonkorvauksen myöntämisestä,
12. helpotuksen tai vapautuksen myöntämisestä viranhaltijan tai työntekijän velvollisuudesta korvata kaupungille aiheutuneet vahingot, ei kuitenkaan, milloin asianomainen on kuntalain 125 §:ssä tarkoitettu tilivelvollinen tai jos vahinko on aiheutettu tahallaan tai törkeästä tuottamuksesta,
13. kaupungille luovutetun perinnön vastaanottamisesta sekä kaupungille testamentattujen tai lahjoitettujen varojen hoitoa ja käyttöä koskevien tarpeellisten ohjeiden antamisesta, jollei testamentissa tai lahjakirjassa ole toisin määrätty taikka valtuusto muuta päättänyt,
14. kaupungin omaisuuden vakuuttamisesta sekä kaupungin velvollisuudeksi säädetystä tai muusta riskien vakuuttamisesta,
15. etuusto-oikeuden käyttämisestä niissä tapauksissa, joissa kaupungilla on lain tarkoittama etuusto-oikeus,

suunnitelmien osalta

16. maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitetun rakentamiskehotuksen antamisesta,
17. vaikutuksiltaan vähäisten asemakaavojen hyväksymisestä,
18. yleiskaavaehdotusten ja vaikutuksiltaan merkittävien asemakaavaehdotusten julkisesti nähtäville asettamisesta,
19. lausuntojen antamisesta maakuntakaavasta sekä maankäyttöön ja liikenteeseen liittyvistä valtakunnallisista, maakunnallisista tai seudullisista suunnitelmista,
20. rakennustöitä koskevien suunnitelmien, työselityksien ja kustannusarvion hyväksymisestä sekä rakentamisen suoritustapaa, urakoitsijan valintaa ja työn aloittamisesta päättämisestä, jos hankesuunnitelma on hyväksytty ja määrärahat ovat käytettävissä,
21. maankäyttösopimusten solmimisesta,

muiden asioiden osalta

22. kaupungin elinkeino-ohjelman hyväksymisestä ja toteuttamisesta sekä elinkeinotoiminnan toimintaedellytysten kehittämisestä ja elinkeinopalvelujen strategisesta ohjauksesta,
23. kaupunginjohtajan johtajasopimuksen sisällöstä,
24. ensimmäisen ja toisen sijaisen määräämisestä kaupunginjohtajalle,
25. valtuuston päätöksistä tehtyjen hankintaoikaisuvaatimusten ratkaisemisesta ja lausunnon antamisesta valtuuston hyväksymistä päätöksistä tehdyistä valituksista,
26. esitysten tekemisestä valtuustolle yhtiöiden ja muiden yhteisöjen perustamista koskevilla asioilla,

27. hallinnon toiminnallisista uudistuksista ja toimintaperiaatteista,
28. toimialojen tulosalueiden jakamisesta tulosyksiköihin.

Kaupunginhallituksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaoston tehtävänä on toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvissä tehtävissä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja on toteuttaa kaupungin toimialojen välistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyötä. Jaoston ratkaisuvalltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. tartuntatautien ehkäisemistä koskevat lakisäätöiset tehtävät,
2. hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät tehtävät,
3. ehkäisevään päihdetyöhön liittyvät tehtävät,
4. hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen laadinta,
5. hyvinvointialueen kanssa tehtävään strategiseen yhteistyöhön liittyvät tehtävät.

Kaupunginhallituksen konserni- ja omaisuusjaoston tehtävät ja toimivalta on määrätty hallintosäännön 24 §:ssä.

Kaupunginhallituksen henkilöstöjaoston tehtävät ja toimivalta on määrätty hallintosäännön 53 §:ssä.

27.1 § Toimielinten yleinen toimivalta

Toimielin päättää toimialallaan seuraavat asiat siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty viranhaltijalle

1. tulosalueiden toiminnan organisointiperiaatteet,
2. esitykset toimialaa/tulosaluetta koskeviksi ohjelmiksi, taloussuunnitelmaksi ja talousarvioksi,
3. määrärahojen käyttösuunnitelmat,
4. tulos- ja toimintakertomukset,
5. toimintojen ja palvelujen järjestämistavat kaupunginvaltuuston hyväksymien periaatteiden ja kaupunginhallituksen päättämien yleisohjeiden mukaisesti,
6. hankinnat, ostopalvelut, hankkeiden suunnittelupalvelut ja hankkeiden toteutuspalvelut erillisinä hankkeina tarkasteltuna, toimielimelle myönnettyjen määrärahojen ja kaupunginvaltuuston vahvistamien päätösvaltuuksien rajoissa,
7. maksut ja korvaukset kaupunginhallituksen määräämien perusteiden ja tarkistusohjeiden pohjalta,
8. helpotuksen tai vapautuksen myöntäminen maksun, korvauksen tai saatavan suorittamisesta tai poistamisesta kaupunginvaltuuston vahvistamien päätösvaltuuksien rajoissa,
9. kaupungin saatavien ja tulevien suoritusten vakuuksien hyväksyminen, valvominen, muuttaminen ja vapauttaminen kaupunginvaltuuston vahvistamien päätösvaltuuksien rajoissa,
10. vahingonkorvauksesta päättäminen kaupunginvaltuuston vahvistaman enimmäismäärän rajoissa tapauksissa, joissa korvausvaade on 20.000 € tai enemmän,
11. avustukset,
12. toimielimien hallintaan kuuluvien alueiden ja huonetilojen sekä niihin kuuluvien laitteiden käyttö hyväksytyjen vuokraehtojen puitteissa,
13. hallussaan olevan irtaimen omaisuuden poistaminen ja poistetun omaisuuden hävittäminen tai myynti vahvistettujen perusteiden mukaisesti, ellei päätösvaltaa ole hallintosäännössä osoitettu viranhaltijalle,
14. laitosten ja toimipisteiden toiminta- ja aukioloajat,
15. toimielimien alaisten tarveselvitysten hyväksyminen,
16. toimikuntien ja työryhmien asettaminen.

Toimielin edustaa kaupunkia ja käyttää kaupungin puhevaltaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

27.2 § Viranhaltijoiden yleinen toimivalta

Hankinnoista, ostopalveluista ja investoinneista päätetään myönnettyjen osamäärärahojen rajoissa ja hankintalain sekä -ohjeistuksen mukaisesti siten, että

1. kaupunginjohtaja päättää alle 350.000 €:n hankinnoista,
2. toimialajohtaja päättää alle 150.000 €:n hankinnoista,
3. vastuualuejohtaja ja tulosaluejohtaja päättää alle 75.000 €:n hankinnoista,
4. tulosyksikköpäällikkö päättää alle 40.000 €:n hankinnoista,
5. toimintoesihenkilö päättää alle 15.000 €:n hankinnoista,

6. rakennuttajan edustajana toimiva viranhaltija päättää urakkakohteiden kustannusarvioihin sisältyvistä lisä- tai muutostöistä hankekohtaisesti.

Toimialajohtaja päättää seuraavat asiat koko toimialan tai useampien tulosalueitten osalta, vastuualuejohtaja, tulosaluejohtaja ja tulosityksiköpäällikkö vastuullaan olevien toimintojen osalta siten kuin on erikseen säädetty

1. vastausten antaminen muistutuksiin tms. välittömien alaistensa tai vastuullaan olevan toiminnon osalta,
2. tutkimusluvan antaminen,
3. kertaluonteiset maksut tai korvaukset,
4. ulkopuolisille suoritettavien töiden tai myytävien palvelujen kustannusten perintä,
5. lausunnon antaminen vastuullaan olevaa tehtävää koskevissa asioissa, ellei asia edellytä toimielimen käsittelyä,
6. sellaisten toiminnan järjestämiseen liittyvien määräaikaisten sopimusten hyväksyminen, joihin ei liity hankintapäätösvallan käyttöä.

Vahingonkorvauksista päättäminen valtuuston vahvistamissa puitteissa tapahtuu siten, että

1. toimialajohtaja ratkaisee alle 20.000 €:n suuruiset korvausvaateet,
2. vastuualuejohtaja ja tulosaluejohtaja ratkaisee alle 10.000 €:n suuruiset korvausvaateet.

Päätöksen helpotuksen tai vapautuksen myöntämisestä maksuun, saatavaan tai korvaukseen tai niiden poistamiseen tekee

1. toimialajohtaja alle 50.000 €:n suuruissa tapauksissa,
2. vastuualuejohtaja ja tulosaluejohtaja alle 10.000 €:n suuruissa tapauksissa,
3. tulosityksiköpäällikkö alle 1.000 €:n suuruissa tapauksissa.

Muun irtaimen omaisuuden kuin asunto-osakkeiden tai huoneistojen myymisestä tai poistamisesta ja poistetun omaisuuden myymisestä tai hävittämisestä päättää

1. toimialajohtaja alle 50.000 €:n arvoisten erien osalta,
2. vastuualuejohtaja ja tulosaluejohtaja alle 10.000 €:n arvoisten erien osalta,
3. tulosityksiköpäällikkö alle 1.000 €:n arvoisten erien osalta.

Muutoksista toimintojen aukioloaikoihin ja toiminta-aikoihin

1. toimialajohtaja koko toimialansa tai usean tulosalueen osalta enintään 3 kk:n ajaksi,
2. vastuualuejohtaja vastuualueensa osalta ja tulosaluejohtaja tulosalueensa osalta enintään 3 kk:n ajaksi,
3. tulosityksiköpäällikkö tulosityksikkönsä osalta enintään 1 kk:n ajaksi.

Toimialajohtaja päättää seuraavat asiat koko toimialan tai useampien tulosalueiden osalta sekä vastuualueen johtaja, tulosaluejohtaja tai tulosityksiköpäällikkö vastuullaan olevien toimintojen osalta:

1. tuloskertomukset,
2. kaupungin saatavien ja tulevien suoritusten vakuuksien hyväksyminen, valvominen, muuttaminen ja vapauttaminen kaupunginvaltuuston vahvistamien päätösvaltuuksien rajoissa,
3. korvausten ja muiden hakemusten vireillepano.

Omaisuuden hankinnan ja luovuttamisen osalta toimialajohtaja päättää seuraavat asiat koko toimialan tai useampien tulosalueitten osalta ja muu esihenkilö vastuullaan olevien toimintojen osalta siten kuin on erikseen säädetty

1. alueiden, paikkojen, tilojen ja niihin kuuluvien laitteiden ja muun irtaimiston luovuttaminen tilapäisesti ulkopuolisen käyttöön,
2. kiinteän omaisuuden myynti silloin kun kauppahinta on alle 100.000 € ja myytävä alue on alle 5,0 ha.

Viranhaltija voi saattaa asianomaisen toimielimen ratkaistavaksi asian, joka hänellä on oikeus ratkaista, jos asialla on laajempaa ja/tai periaatteellista merkitystä.

28.1 § Kaupunginjohtajan toimivalta

Jollei toisin ole säädetty, kaupunginjohtaja ratkaisee asiat, jotka koskevat

1. sellaisten kaupunginhallitukselta pyydettyjen lausuntojen ja selvitysten antamista, joilla ei ole yleisempää merkitystä,
2. vastineiden ja lausumien sekä sovintoratkaisujen hyväksymistä yksityisoikeudellisissa asioissa,

3. kaupungin vaakunan käyttöluvien myöntämistä,
4. enintään 5.000 euron suuruisten avustusten myöntämistä kaupunginhallituksen määrärahasta,
5. irtaimen omaisuuden siirtämistä toimialalta toisen toimialan hallintaan,
6. valtionperintöjen hakemista ja vastaanottamista.

28.2 § Toimialajohtajan toimivalta

Toimialan johtajan ratkaisultaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. toimielinten työskentelyn koordinointia ja yhteisten sekä toimialan toimielimiä asiallisesti koskevien asioiden ja tavoitteiden valmistelua koskevat asiat,
2. toimialan prosessien sekä tulosalueiden ja niiden alaisten tulosyksiköiden tai toimintojen välisen yhteistyön järjestämistä ja niiden kehittämistä koskevat asiat,
3. toimialan jakaminen toimintoihin ja toimintojen organisoimiseen ja resurssien käyttöön liittyvät asiat,
4. toimialansa seudullinen yhteistyö,
5. enintään 1.000 euron suuruisten kohdeavustusten myöntäminen toimialan määrärahasta.

28.3 § Konsernipalvelujen viranhaltijoiden toimivalta

Tietohallinto- ja kehittämisjohtajan ratkaisultaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. tietopalvelujen tuottamien palveluiden myynti sisäisille ja ulkoisille asiakkaille sekä ulkoisen palvelumyynnin hinnoittelu kaupunginhallituksen hyväksymien ohjeiden mukaisesti,
2. tietotekniikkapalvelujen hankinnasta päättäminen vuosisopimuksen määrittämissä rajoissa ja kaupunginhallituksen hyväksymien periaatteiden mukaisesti,
3. tietoturvaluustoimenpiteet kaupunginhallituksen hyväksymien tietoturvaperiaatteiden mukaisesti,
4. sellaisten tietoteknisten ja puhelinlaitteiden käytöstä poistaminen, joilla laitteilla kaupungin kannalta ei ole toiminnallista eikä opetukseen tai perehdyttämiseen liittyvää käyttöä kaupungin omassa organisaatiossa,
5. käytöstä poistettujen laitteiden hävittäminen kaupungin kannalta taloudellisesti edullisimmalla tavalla joko romuttamalla, myymällä tai vaihtamalla tai luovuttamalla yleishyödylliseen harjoittelukäyttöön. Tietohallinto- ja kehittämisjohtajan on annettava vuosittain kaupunginhallitukselle selvitys käytöstä poistetuista tietotekniikkalaitteista, hävitystavasta ja mahdollisesti saaduista myyntituloista.

Talusojohtajan ratkaisultaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. pankkitilien avaaminen ja lopettaminen,
2. laskutus- ja maksatusliikenteen yleiset järjestelyt,
3. kassavarojen sijoittaminen kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaan,
4. lainojen ottaminen, lainojen takaisinmaksu ja lainaehtojen muuttaminen, johdannaisopimusten tekeminen ja muuttaminen korkoriskien suojaamiseksi kaupunginvaltuuston vuosittain vahvistamien päätäntävaltuuksien rajoissa ja kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaan,
5. antolainojen myöntäminen kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaan,
6. vakuutusehtojen ja vakuutusmäärien tarkistaminen vuosittain kaupunginhallituksen hyväksymän vakuutussopimuksen pohjalta,
7. vapautuksen myöntäminen kunnallisveron, kiinteistöveron sekä kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksun suorittamisesta kaupunginhallituksen antamien yleisohjeiden pohjalta sekä siten kuin siitä on säädetty,
8. asumisoikeuden saajan hyväksyminen ja asumisoikeuden luovutushinnan vahvistaminen,
9. yksityishenkilöiden omistusasuntolainojen hyväksyminen korkotukilainaksi sekä niiden suunnitelmien ja kustannusten hyväksyminen ja töiden aloitusluvat,
10. aravarajoituslain mukainen asukasvalinnan valvonta,
11. lausuntojen antaminen korkotukilainavarauksia koskevista hakemuksista.

Hallintojohtajan ratkaisultaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. muutosten hakeminen ja selitysten antaminen kunnallis- ja hallinto-valitusasioissa kaupunginjohtajan antamien ohjeiden mukaisesti, mikäli toimielimen kannanottoa ei voida antaa määräajan puitteissa,
2. hallintopalvelujen tuottamien palveluiden myynti sisäisille ja ulkoisille asiakkaille sekä ulkoisen palvelumyynnin

hinnoittelu,

3. kaupungin edustaminen ja sen oikeuksien valvominen eri tuomioistuimissa ja oikeusasteissa sekä välimiesoikeuksissa, velkojien kuulusteluissa, velkojainkokouksissa ja muissa toimituksissa kaupunginjohtajan antamien ohjeiden mukaisesti,
4. pysäköintivirhemaksua koskevat oikaisuvaatimukset,
5. työ-, yritys-, veteraani- ja kotihoidon pysäköintiluvat,
6. yksityisten alueiden ottaminen pysäköinninvalvonnan kohteiksi

Valmiuspäällikkönä toimivan kaupunginjohtajan määrämän viranhaltijan ratkaisultaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. valmiuslain mukaisten valmiustehtävien hoitoon kuuluvat asiat,
2. pelastuslain mukaisiin öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavan viranomaisen tehtäviin liittyvä päätöksenteko.

Henkilöstöjohtajan toimivallasta on määrätty hallintosäännön 53 §:ssä.

29.1 § Kaupunkikehityslautakunnan tehtävät ja toimivalta

Kaupunkikehityslautakunta johtaa ja kehittää alaistaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Kaupunkikehityslautakunta käyttää ratkaisultaa tehtävälueellaan niissä asioissa, joista lainsäädännössä säädetään kunnan tai sen monijäsenisen toimielimen päätettäväksi ja joita ei ole tällä hallintosäännöllä tai muulla säädöksellä tai päätöksellä määrätty viranhaltijan tai muun toimielimen päätettäväksi. Lisäksi lautakunta päättää tehtävälueellaan niistä asioista, jotka toisaalla tässä hallintosäännössä on määrätty lautakunnan päätettäväksi.

Lautakunta

päättää omaisuuden hankinnan ja luovuttamisen osalta

1. asemakaavassa olevien rakentamattomien tonttien ja rakennuspaikkojen sekä muiden vastaavien asemakaavassa olevien rakentamattomien maa- ja vesialueiden myymisestä, vuokraamisesta, muulla tavalla luovuttamisesta sekä rakennettujen uudelleenvuokraamisesta kaupunginvaltuuston päättämällä tai tarjouskilpailun tai ulkopuolisen riippumattoman ammattiarvion (1-3 kpl) tai muun selvityksen mukaisella hinnalla/pääoma-arvolla tai sitä korkeammalla hinnalla ja muutoin kaupunginhallituksen päättämin tavanomaisin ehdoin,
2. asemakaavan ulkopuolisten rakentamattomien maa- ja vesialueiden myymisestä, vuokraamisesta, muulla tavalla luovuttamisesta sekä rakennettujen uudelleenvuokraamisesta elinkeinotoimintaan ja vastaavaan, lisäalueeksi, julkisen tai yksityisen yhdyskuntarakenteen ja -laitteen alueeksi ulkopuolisen riippumattoman ammattiarvion (1-3 kpl) tai tarjouskilpailun tai muun selvityksen mukaisella hinnalla/pääoma-arvolla tai sitä korkeammalla hinnalla ja muutoin kaupunginhallituksen päättämin tavanomaisin ehdoin tai tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin,
3. asemakaavassa olevien rakentamattomien kaupungin laitoksille tai kaupungin muihin tarpeisiin osoitettujen yleisten rakennusten tonttien ja rakennuspaikkojen lunastamisesta sekä lunastuslupaa tarvitsevien maa- ja vesialueiden lunastuksen lunastuslupan hakemisesta,
4. vähäistä merkittävämpien rakentamattomien asemakaavan ulkopuolisten maa- ja vesialueiden omistusoikeuden hankkimisesta ja luovuttamisesta, kun kyse on julkisen tai yksityisen hankkeen tai olevan toiminnan laajenemisen toteuttamismahdollisuuksien parantamisesta ja kun hankinnan tai luovutuksen arvo on enintään 500.000 €, kaupunginvaltuuston päättämän hankintamäärärahan mukaisesti ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin,
5. vuokrattujen ja rakennettujen tonttien, rakennuspaikkojen ja muiden vastaavien maa- ja vesialueiden myymisestä vuokralaisille (omaksi ostoksi) ulkopuolisen riippumattoman ammattiarvion (1-3 kpl) tai muun selvityksen mukaisella tai sitä korkeammalla hinnalla ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin,
6. lautakunnan toimivallassa olevien maa- ja vesialueiden myyntien takaisinostamisesta niiden ollessa rakentamattomia kaupunginvaltuuston päättämän hankintamäärärahan mukaisesti ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin,
7. lautakunnan toimivallassa olevien maa- ja vesialueiden omistusoikeuden siirtymiseen perustuvien sopimusten purkamisesta sopiminen kohteiden ollessa rakentamattomia tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin, kun kyse ei ole alkuperäiseen sopimukseen sisältyvästä purkamisesta tai purkautumisesta, kaupunginvaltuuston päättämän

hankintamäärärahan mukaisesti,

8. tarkoituksenmukaista ja perustelluista syistä johtuvasta kohtuullisesta poikkeamisesta kaupunginhallituksen päättämistä tavanomaisista kiinteistön myynti- tai vuokrausehdoista,
9. pellonvuokrauksesta,

käyttää ratkaisovaltaa seuraavissa asioissa, siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty viranhaltijalle

10. liikennejärjestelmäsuunnittelu ja joukkoliikenteen strateginen suunnittelu ja edunvalvonta,
11. kaavoitusohjelman hyväksyminen,
12. yleiskaavojen ja vaikutukseltaan merkittävien (rakennusoikeus kasvaa yli 2.000 k-m² tai alueella tai suunnitellulla maankäytöllä on valtakunnallista tai seudullista vaikutusta tai alueella on suojelutarpeita tai merkittävää julkista käyttöä) asemakaavojen valmisteluaineiston hyväksyminen maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:ssä tarkoitettua valmisteluvaiheen kuulemistä varten,
13. muun kuin vaikutukseltaan merkittävän (kuten kohdassa 12.) asemakaavaehdotuksen hyväksyminen maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n mukaisesti julkisesti nähtäville,
14. ranta-asemakaavaehdotuksen asettaminen maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n mukaisesti julkisesti nähtäville,
15. yleis- tai asemakaavan tai maankäyttöä ja kaupunkikuvaa koskevan suunnitelman tai kehittämissuunnitelman laatimisen aloittaminen silloin, kun se ei sisälly hyväksytyyn kaavoitusohjelmaan,
16. maankäyttöä ja kaupunkikuvaa koskevan suunnitelman tai kehittämissuunnitelman hyväksyminen,
17. maankäyttöä koskevan suunnittelukilpailun käynnistäminen ja palkintolautakunnan nimittäminen,
18. maankäyttö- ja rakennuslain 38 §:n mukaisen rakennus- ja/tai toimenpidekiellon määrääminen ja sen voimassa oloajan jatkaminen yleiskaavan laatimista varten,
19. maankäyttö- ja rakennuslain 53 §:n mukaisen rakennuskiellon määrääminen ja sen voimassa oloajan jatkaminen asemakaavan laatimista varten,
20. lausuntojen antaminen maankäyttöön liittyvistä naapurikuntien suunnitelmista,
21. valituksen tekeminen suunnittelutarveratkaisusta tai poikkeamispäätöksestä tehtyä valitusta koskevasta päätöksestä,
22. rakentamistapaohjeiden hyväksyminen,
23. toimialaansa liittyvien arkkitehti- ja tontinluovutuskilpailujen järjestämisestä päättäminen,
24. maankäytön kehittämiseen liittyvistä kumppanuushauista, valinnoista ja ehdoista päättäminen sekä suunnitteluvaramuksista ja niiden ehdoista päättäminen, ja asemakaavoituksen ja asemakaavanmuutosten käynnistämissopimusten tekeminen,
25. kiinteistönuodostamislaissa, ja kiinteistörekisterilaissa ja yksityistielaisissa kaupungin päätettäväksi säädetyt asiat, ellei toisin ole säädetty tai määrätty,
26. esitykset toimialansa rakennushankkeiden toteuttamisesta;
27. kiinteistötoimitusmaksutaksasta päättäminen
28. henkilö- ja joukkoliikenteen järjestäminen,
29. henkilöliikenteen tuettujen matkalippujen hinnoista päättäminen talousarvion määrärahojen puitteissa.

29.2 § Kaupunkikehityslautakunnan lupajaoston tehtävät ja toimivalta

Lupajaosto vastaa laissa ja asetuksissa sekä muissa säädöksissä kaupungin ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaiselle määrättyjen tehtävien valmistelusta, täytäntöönpanosta ja neuvonnasta. Jaoston lupa- ja valvonta-asioiden päätöksiin ei ole otto-oikeutta.

Kaupunkikehityslautakunnan lupajaoston tehtävänä on toimia Lohjan kaupungin ympäristönsuojelu-, ja rakennusvalvontaviranomaisena.

Lupajaosto käyttää ratkaisovaltaa seuraavissa asioissa, siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty viranhaltijalle:

1. kaupungin rakennusvalvontaviranomaiselle kuuluvat tehtävät,
2. käsittelee kaikki viranhaltijoiden kielteisiksi arvioimat asema- ja rantakaava-alueiden ulkopuoliset maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:ssä tarkoitettut rakennusluvut,
3. valmistelussa kielteisiksi arvioitujen maankäyttö- ja rakennuslain 171 §:n mukaisten poikkeuksien ratkaiseminen,
4. valmistelussa kielteisiksi arvioitujen päätökset maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n mukaisten erityisten edellytysten ratkaiseminen suunnittelutarvealueella,

5. maankäyttö- ja rakennuslain 172 §:n mukaisten alueellisten poikkeamisten ratkaiseminen,
6. maankäyttö- ja rakennuslain 137a §:n mukaiset alueelliset päätökset rakennusluvan erityisistä edellytyksistä suunnittelutarvealueella,
7. kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle (ympäristönsuojelu-, jäte-, vesi-, vesihuolto- ja maastoliikennelaki sekä merenkulun ympäristönsuojelulaki sekä laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta) kuuluvat tehtävät, ja maa-aineslain mukaiset tehtävät sekä luonnonsuojelulaissa ja vesiliikennelain 102 §:ssä kaupungille määrätyt tehtävät sekä YVA-laissa ja maankäyttö- ja rakennuslaissa ympäristö- ja rakennusvalvontaviranomaiselle säädetyt tehtävät,
8. jätelain 93 §:n mukaiset kaupungin toimivaltaan kuuluvat tehtävät,
9. kaupungin lausunnot lupajaoston toimialaan liittyvissä asioissa sekä ympäristönsuojelulain 143 §:n mukainen ympäristön tilan seuranta ja 223 §:n mukainen tietojen toimittaminen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään,
10. ympäristönsuojelulain 156 d §:n mukaisista talousjätevesien käsittelyvaatimuksista poikkeamisista päättäminen,
11. ympäristönsuojelulain 202 §:n mukaisten ympäristönsuojelumääräysten antaminen,
12. maa-aineslain 4 b §:n mukainen maa-ainesten ottamisen ohjaus ja valvonta,
13. maa-aineslain mukaiset lupa- ja valvontaviranomaisen päätösvalta ja tehtävät,
14. maa-ainesottamistaksassa olevan valvontamaksun tarkistukset tehtyjen jälkihoitotöiden mukaisesti,
15. maankäyttö- ja rakennuslain hulevesiä koskevat erityiset säännökset pykälien 103 d §, 103 f §, 103 k § osalta,
16. rakennusvalvontataksa,
17. ympäristövaikutusten arviointi (YVA) ja ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisen toimialaan kuuluvat kaupungin lausunnot,
18. lautakunnan toimialaan kuuluvien tarkastusten, katselmusten sekä tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen,
19. päättää muista toimialaansa kuuluvista lakisääteisistä asioista; ympäristönsuojelulain 144 §, 145 §, 146 §, 147 § ja 148 §:n mukainen ilman laadun turvaaminen ja ilmansuojelussuunnitelmat ja selvitykset,
20. ympäristönsuojelu- ja maa-ainesviranomaisen taksa.

29.3 § Kaupunkikehityslautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta

Kaupunkirakennejohtajan ratkaisovaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. kaupungin elinkeinopolitiikan suunnitteluun ja toteutukseen sekä yrityspalveluihin liittyvät asiat.

Kaupungingeodeetti

päättää omaisuuden hankinnan ja luovutuksen osalta seuraavat asiat

1. asemakaavan tai tonttijaon toteuttamista varten tai kaupungin hyväksytyjen maapoliittisten tavoitteiden tai hyväksytyjen omistajapoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavien alueiden, rakennusten ja laitteiden ostaminen, myyminen, vaihtaminen ja lunastaminen sekä asemakaava-alueen ulkopuolella sijaitsevien kiinteistöjen ostaminen, myyminen tai vaihtaminen (max 100.000 €/kohde),
2. asemakaavassa olevien rakentamattomien pientalotonttien ja -rakennuspaikkojen sekä haja-asutuspaikkojen (sisältäen valtuutuksen suunnittelutarveratkaisun hakemiseen) myyminen, vuokraaminen ja rakennettujen uudelleenvuokraaminen kaupunginvaltuuston päättämällä tai tarjouskilpailun tai ulkopuolisen riippumattoman ammattiarvion (1-3 kpl) tai muun selvityksen mukaisella hinnalla/pääoma-arvolla tai sitä korkeammalla hinnalla ja muutoin kaupunginhallituksen päättämin tavanomaisin ehdoin,
3. asemakaavassa olevien rakentamattomien työpaikka-, toimitila-, yleisten rakennusten, matkailu-, palvelu-, teollisuus- ja liiketonttien ja -rakennuspaikkojen myyminen vuokraaminen ja rakennettujen uudelleenvuokraaminen kaupunginvaltuuston päättämällä tai tarjouskilpailun tai ulkopuolisen riippumattoman ammattiarvion (1-3 kpl) tai muun selvityksen mukaisella hinnalla/pääoma-arvolla tai sitä korkeammalla hinnalla, kun hinta/pääoma-arvo on max 200.000 € ja muutoin kaupunginhallituksen päättämin tavanomaisin ehdoin,
4. asemakaavan toteuttamista helpottavien tontin- ja rakennuspaikanosien, yleisten alueiden, katualueiden, puisto-, virkistys- ja erityisalueiden sekä muiden vastaavien maa- ja vesialueiden hankkiminen ja luovuttaminen ostamalla, myymällä, vaihtamalla, lunastamalla, tilusvaihdolla, jakosopimuksella, yhteisomistuksen purkamisella, katualueiden haltuunotolla tai muulla tavalla kaupunginvaltuuston päättämän hankintamäärärahan mukaisesti (max 200.000 €/kohde) sekä hankkiminen lahjalla ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin; hyvin perustellussa yksittäistapauksessa kyse voi olla myös vuokrauksesta tai vuokralle ottamisesta,
5. vähäisten rakentamattomien asemakaavan ulkopuolisten maa- ja vesialueiden omistusoikeuden hankkiminen ja luovuttaminen ostamalla, myymällä, vaihtamalla, tilusvaihdolla, jakosopimuksella, yhteisomistuksen purkamisella tai

muulla tavalla sekä hankkiminen lahjalla, kun kyse on julkisen tai yksityisen hankkeen tai olevan toiminnan laajenemisen toteuttamismahdollisuuksien parantamisesta ja kun hankinnan tai luovutuksen arvo on enintään 50 000 €, kaupunginvaltuuston päättämän hankintamäärärahan mukaisesti ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin,

6. vuokrattujen ja rakennettujen tonttien, rakennuspaikkojen ja muiden vastaavien maa- ja vesialueiden myyminen vuokralaisille (omaksiosto) kaupunginvaltuuston päättämällä hinnalla ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin,

7. maa- ja vesialueiden myyntien takaisinostaminen niiden ollessa rakentamattomia kaupunginvaltuuston päättämän hankintamäärärahan mukaisesti ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin,

8. maa- ja vesialueiden hallinto-oikeuden tai vastaavan siirtymiseen sekä maa- ja vesialueiden omistusoikeuden siirtymiseen perustuvien sopimusten purkamisesta sopiminen kohteiden ollessa rakentamattomia tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin, kun kyse ei ole alkuperäiseen sopimukseen sisältyvästä purkamisesta, purkautumisesta tai irtisanomisesta, kaupunginvaltuuston päättämän hankintamäärärahan mukaisesti (max 100.000 €/kohde),

9. maa- ja vesialueiden luovutuspäätösten (ei maankäyttösopimusten) sopimusten tekoajan jatkaminen enintään 11 kuukaudella alkuperäisen luovutus päätöksen lainvoimaisuuspäivästä,

10. tekniset muutokset valtuuston, kaupunginhallituksen tai kaupunkikehityslautakunnan hyväksymiin luovutuskirjoihin,

lisäksi ratkaisulvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

11. kaavoitusmittausten valvonta ja kaavoituksen pohjakarttojen hyväksyminen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti,

12. rakennusten osoitenumeroiden määrääminen,

13. erillisen tonttijaon hyväksyminen,

14. kiinteistörekisterilain mukainen kiinteistörekisterin pito,

15. erillisen tonttijaon laatiminen ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 37 §:n mukaisen tonttijakojen laatimista koskevan määräyksen antaminen kaupungin muulle viranhaltijalle,

16. kaupungin edustaminen tai kaupungin edustajan määrääminen kiinteistö-, lunastus- tie- ja muissa kiinteistöjä koskevissa toimituksissa sekä kiinteistötoimitusten hakeminen,

17. omakotitonttien varauspäätökset rakennusliikkeille ja muille alan toimijoille,

18. maaperätutkimusluvan myöntäminen,

19. kiinteistöjen yhteisjärjestelystä sopiminen,

20. rakennusrasitesopimusten hyväksyminen, kun kaupungin kiinteistö on rasitettuna kiinteistönä,

21. kiinteistön ostajan oikeuttaminen rakennusluvan hakemiseen.

Maankäyttöinsinööri

päättää omaisuuden hankinnan ja luovuttamisen osalta seuraavat asiat

1. asemakaavan toteuttamista helpottavien tontin- ja rakennuspaikanosien, yleisten alueiden, katualueiden, puisto-, virkistys- ja erityisalueiden sekä muiden vastaavien maa- ja vesialueiden hankkiminen ja luovuttaminen ostamalla, myymällä, vaihtamalla, lunastamalla, tilusvaihdolla, jakosopimuksella, yhteisomistuksen purkamisella, katualueiden haltuunotolla tai muulla tavalla kaupunginvaltuuston päättämän hankintamäärärahan mukaisesti sekä hankkiminen lahjalla ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin; hyvin perustellussa yksittäistapauksessa kyse voi olla myös vuokrauksesta tai vuokralle ottamisesta, eurorajalla 20 000 €,

2. vähäisten rakentamattomien asemakaavan ulkopuolisten maa- ja vesialueiden omistusoikeuden hankkiminen ja luovuttaminen ostamalla, myymällä, vaihtamalla, tilusvaihdolla, jakosopimuksella, yhteisomistuksen purkamisella tai muulla tavalla sekä hankkiminen lahjalla, kun kyse on julkisen tai yksityisen hankkeen tai olevan toiminnan laajenemisen toteuttamismahdollisuuksien parantamisesta ja kun hankinnan tai luovutuksen arvo on enintään 20 000 €, kaupunginvaltuuston päättämän hankintamäärärahan mukaisesti ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin,

3. asemakaavassa olevien rakentamattomien pientalotonttien ja -rakennuspaikkojen vuokraaminen ja rakennettujen uudelleenvuokraaminen kaupunginvaltuuston päättämällä hinnalla/pääoma-arvolla ja muutoin kaupunginhallituksen päättämien tavanomaisin ehdoin,

4. vuokrattujen ja rakennettujen tonttien, rakennuspaikkojen ja muiden vastaavien maa- ja vesialueiden myyminen

- vuokralaisille (omaksiosto) kaupunginvaltuuston päättämällä hinnalla ja muutoin tarkoituksenmukaisin ja kohtuullisin ehdoin,
5. kaupungin omistaman tai hallitseman alueen vuokraaminen ja käyttöoikeuden luovuttaminen lyhytaikaista enintään 6 vuotta kestävästä käyttöä varten,
  6. telemastojen ja vastaavien maa-alueiden vuokraaminen kaupunginvaltuuston päättämien pääoma-arvojen ja perusteiden mukaisesti.

lisäksi ratkaisulvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

7. lykkäyksen myöntäminen kaupungin ja tontin tai rakennuspaikan ostajan tai vuokralaisen välisessä sopimuksessa määrätyn rakentamisveloitteen tai muun veloitteen täyttämiseen,
8. luvan myöntäminen kaupungin luovuttaman rakentamattoman tontin tai rakennuspaikan edelleen luovuttamiselle,
9. kaupungin edustaminen kiinteistö-, lunastus-, tie- ja muissa kiinteistöjä koskevissa toimituksissa sekä kiinteistötoimitusten hakeminen,
10. ratkaisu siitä, että kaupunki ei käytä etuosto-oikeutta kaupunginhallituksen hyväksymien perusteiden mukaisesti,
11. maanomistajan lausunnot ja suostumukset kaupungin omistaman tai hallitseman alueen osalta lupa- ja suunnittelutarveratkaisukäsittelyn yhteydessä,
12. kaupungin omistamien alueiden kiinteistörasitteista sopiminen,
13. maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaisesti ja vastaavissa olevien maanomistajien tonttien ja rakennuspaikkojen myyntivelvoitteiden poistaminen harkintansa mukaisesti. Samalla päätös koskee myös myyntivelvoitteeseen sisältyvän sopimussakon poistamista tehdystä sopimuksesta ja mahdollisesti olemassa olevien myyntivelvoitteisiin liittyvien vakuuksien palauttamista maanomistajalle,
14. kiinteistöarvioiden tilaaminen,
15. vuokralaisen oikeuttaminen rakennusluvan hakemiseen.

Paikkatietoinsinöörin ratkaisulvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. karttojen ja paikkatietoaineistojen käyttöoikeuksien myöntäminen.

Mittausinsinöörin ratkaisulvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. rakennuksen paikan ja korkeusaseman merkitseminen ja katselmus,
2. johtonäyttöjen tilaaminen.

Toimitusinsinöörin ratkaisulvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. kiinteistönmuodostamislain mukainen toimitusinsinöörin ratkaisulvalta kiinteistötoimituksissa.

Kaavoituspäällikön ratkaisulvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. myönteisten maankäyttö- ja rakennuslain 171 §:n mukaisten poikkeamien ratkaiseminen,
2. kiinteistönmuodostamislain 32 §:n ja 33 §:n mukaiset kaupungin suostumukset ja lausunnot lohkomisasioissa,
3. lausunnot naapurikuntien poikkeamispäätöksistä ja suunnittelutarveratkaisuista (MRL 173 §),
4. katujen, teiden ja muiden alueiden nimien määrääminen, ellei niitä ole kaavassa määrätty tai jos kaavassa määrättyjä nimiä ei voida käyttää,
5. maankäyttö- ja rakennusasetuksen 34 §:n mukainen kaupungin huomautus ranta-asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja ehdotus suunnitelman täydentämiseksi,
6. hallintolain 51 §:n mukaisen kirjoitusvirheen korjaaminen,
7. asemakaavan ajanmukaisuuden arviointi,
8. rakennusperinnön suojelua koskevan lain mukaisen lausunnon antaminen.

Johtava rakennustarkastajan päättää tai valmistelee rakennusluvut ja muut luvat jäljempänä säädetyllä tavalla.

Johtavan rakennustarkastajan ratkaisulvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. kaupunkikuvallisesti tai muulla tavoin merkittävien hankkeiden ratkaisuvallan siirto lupajaostolle,
2. käsittelee kaikki kaava-alueiden maankäyttö- ja rakennuslain maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:ssä tarkoitetut rakennusluvut,
3. käsittelee kaikki myönteiset haja-asutusalueiden maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:ssä tarkoitetut rakennusluvut,

4. käsittelee maankäyttö- ja rakennuslain 126 §:ssä tarkoitetut toimenpideluvat,
5. käsittelee maankäyttö- ja rakennuslain maankäyttö- ja rakennuslain 127 §:ssä tarkoitetut purkamisluvat rakennuksille,
6. käsittelee maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n mukaiset maisematyöluvut,
7. käsittelee maankäyttö- ja rakennuslain 176 §:ssä tarkoitetut tilapäiset rakennusluvut,
8. käsittelee rakennusluvan yhteydessä MRL:n 175 §:n tarkoittamat vähäiset poikkeukset sekä vähäiset poikkeukset rakennusjärjestyksen määräyksistä,
9. käsittelee maankäyttö- ja rakennusasetuksen 70 § ja 71 §:ssä tarkoitettujen rakennustyön vastaavien työnjohtajien sekä erityisalojen vastaavien työnjohtajien hakemukset ja ilmoitukset,
10. päättää maankäyttö- ja rakennuslain 158 §, 159 §, 160 §, mukaisten rasitteiden perustamisesta poistamisesta ja muuttamisesta, maankäyttö- ja rakennuslain 161 §, 162 §, 163 § yhdyskuntateknisten ja vähäisten laitteiden sijoittamisesta muuttamisesta ja poistamisesta,
11. määrää maankäyttö- ja rakennuslain 164 § kiinteistöjen yhteisjärjestelyistä,
12. määrää maankäyttö- ja rakennuslain 165 § luonnollisen vedenjuoksun muuttamisesta,
13. hyväksyy käyttöön kokoushuoneistot ja -alueet,
14. määrää vahvistetun taksan mukaiset rakennustyön valvonnasta perittävät maksut,
15. edellä mainittujen lisäksi maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä -asetuksessa tai rakennusjärjestyksessä kaupungin rakennusvalvontaviranomaiselle tai jaostolle kuuluvat muut kuin hallinnollista pakkoa tai oikaisuvaatimusta koskevat päätökset, luvat, hyväksymiset, ilmoitukset ja toimenpiteet, mikäli näitä ei ole delegoitu kaupungin muulle viranomaiselle,
16. antaa lausunnot kaavoista ja maankäytön suunnitelmista.

Kaavoitusinsinöörin ratkaisovaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. myönteiset päätökset maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n mukaisten erityisten edellytysten ratkaisemisesta suunnittelutarvealueella,
2. myönteisten maankäyttö- ja rakennuslain 171 §:n mukaisten poikkeamisten ratkaiseminen maankäyttö- ja rakennuslain 72 § mukaisella ranta-alueella,
3. myönteiset poikkeamiset rakennusjärjestyksen säännöksistä.

Kaavoitusinsinöörin ja ympäristötarkastajan ratkaisovaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. maa-aineslain 14 §:n mukaiset valvontatehtävien viranhaltijatehtävät,
2. maa-ainesluvassa edellytettyjen jälkihoitotöiden hyväksyminen.

Ympäristöpäällikkö ratkaisee kaupunkikehityslautakunnan ja lupajaoston hänelle erikseen delegoimat asiat.

29.4 § Ympäristöterveyslautakunnan tehtävät ja toimivalta

Ympäristöterveyslautakunnan tehtävänä on ympäristöterveydenhuoltoa ja eläinlääkintää säätelevien lakien mukainen viranomaispäätöksenteko.

Ympäristöterveyslautakunta on kunnallinen ympäristöterveydenhuollon viranomainen, joka hallinnoi yhteistoiminta-alueellaan terveydensuojelua, elintarvikevalvontaa, eläinlääkintähuoltoa, tupakkavalvontaa ja muuta kunnallista ympäristöterveydenhuoltoa.

Lautakunta käyttää ratkaisovaltaa seuraavissa asioissa, siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty viranhaltijalle

1. seudulliseen organisaatioon kuuluvien kuntien terveydensuojeluviranomaiselle, elintarvikevalvontaviranomaiselle, tupakkalain valvontaviranomaiselle ja leirintäalueviranomaiselle kuuluvat tehtävät,
2. eläinlääkintähuoltolain mukaiset kunnalle kuuluvat tehtävät,
3. lääkelain mukaiset nikotiiniuotteiden lupa- ja valvontaviranomaisen tehtävät,
4. Lohjan ympäristöterveyspalveluiden terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon taksat,
5. lausunnot jaoston toimialaan liittyvissä asioissa,
6. jaoston toimialaan kuuluvien tarkastusten, katselmusten sekä tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty viranhaltijalle,
7. muut toimialaansa kuuluvat lakisääteiset asiat.

29.5 § Ympäristöterveyslautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta

Ympäristöterveyspäällikkö ratkaisee ympäristöterveyslautakunnan hänelle erikseen delegoimat asiat.

29.6 § Teknisen lautakunnan tehtävät ja toimivalta

Tekninen lautakunta johtaa ja kehittää alaista toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Tekninen lautakunta käyttää ratkaisuvaltaa tehtäväalueellaan niissä asioissa, joista lainsäädännössä säädetään kunnan tai sen monijäsenen toimielimen päätettäväksi ja joita ei ole tällä hallintosäännöllä tai muulla säädöksellä tai päätöksellä määrätty viranhaltijan tai muun toimielimen päätettäväksi. Lisäksi lautakunta päättää tehtäväalueellaan niistä asioista, jotka toisaalla tässä hallintosäännössä on määrätty lautakunnan päätettäväksi.

Lautakunta käyttää ratkaisuvaltaa seuraavissa asioissa, siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty viranhaltijalle

1. toimialaansa liittyvät lausunnot,
2. sisäiset palvelusopimukset,
3. yli 200.000 euron rakentamisen ja tilahankkeiden suunnitelmat ja kustannusarviot,
4. kaupungin tilahankkeiden hankesuunnitelmat,
5. kadunrakennuksen- ja muun yhdyskuntarakentamisen yleissuunnitelmat ja kustannusarviot,
6. maankäyttö- ja rakennuslain 85 §:n mukaiset katusuunnitelmat, 86 §:n mukainen kadun- ja yleisten alueiden pito sekä 90 § mukaiset muun yleisen alueen toteuttamissuunnitelmat,
7. katujen ja puistojen kunnossapitoluokitus,
8. pysyvien liikennejärjestelyjen suunnitelmat, liikennejärjestelyt ja liikenteen ohjauslaitteiden asettaminen,
9. luonnonvarojen sekä maa- ja metsätaloustuotteiden myyminen

29.7 § Teknisen lautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta

Teknisen toimen tulosalueen johtajan ratkaisuvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. rakennushankkeiden suunnitelmat alle 200.000 €:n hankkeissa.

Ruoka- ja siivouspalvelupäällikön ratkaisuvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. ruoan tuotanto- ja toimitustavat lautakunnan hyväksymien periaatteiden mukaisesti,
2. siivouspalveluiden tuotantotavat lautakunnan hyväksymien periaatteiden mukaisesti.

Tilapäällikön ratkaisuvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. tilatietojen hallinnan ja kiinteistöjen pitkän tähtäimen suunnittelun järjestäminen ja ylläpito lautakunnan hyväksymien periaatteiden mukaisesti,
2. tilojen ylläpitopalveluiden tuotantotavat lautakunnan hyväksymien periaatteiden mukaisesti,
3. kaupungin tilarakennushankkeiden eri lupien hakeminen ja rakentamisen johtaminen,
4. sisäilma- ja korjausrakentamisen johtaminen ja rakentamisen periaatteiden ylläpito,
5. rakentamisen valvonnan järjestäminen ja valvonta,
6. tilahankkeiden työohjelmien hyväksyminen lautakunnan hyväksymän käyttösuunnitelman pohjalta.
7. rakennusrasitesopimusten hyväksyminen, kun kaupungin kiinteistö on rasittavana kiinteistönä,
8. ulkopuolisten tilojen vuokraamisesta kaupungille hallintokuntien tarpeiden mukaisesti,
9. kaupungin omistamien toimitilojen vuokraaminen ulkopuoliselle toimijalle,
10. kaupungin omistaman tilan osoittaminen kaupungin toimintayksikön käyttöön.

Kaupunkitekniikkapäällikön ratkaisuvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. kaupungin infra-hankkeiden eri lupien ja toimitusten hakeminen,
2. tilapäiset liikennejärjestelyt ja yksittäisten liikenteenohjauslaitteiden asettaminen,
3. johtojen ja muiden vastaavien laitteiden sijoittaminen kaduille ja muille yleisille alueille sekä vesialueille,
4. suostumuksen antaminen kaupungin puolesta pysyväksi tarkoitettun liikenteen ohjauslaitteen asettamiseen yksityiselle tielle,

5. torialueen käyttöluvat lautakunnan vahvistamien periaatteiden mukaisesti,
6. infra-hankkeiden työohjelmien hyväksyminen lautakunnan hyväksymän käyttösuunnitelman pohjalta,
7. painelaitelaisissa tarkoitettulle omistajalle tai haltijalle kuuluvat asiat,
8. katualueiden vuokraaminen työmaakäyttöön lautakunnan hyväksymän taksan mukaisesti sekä terassialueiden vuokraaminen katualueille kesäajaksi.

Tiemestarin ratkaisovaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain mukaiset asiat.

Kaupunginpuutarhurin ratkaisovaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. metsästysvuokrasopimukset,
2. kaupungin metsien hoitoon sekä puistojen ja virkistysalueiden hoitoon liittyvä puutavaran myynti lautakunnan hyväksymien periaatteiden mukaisesti toimivaltansa puitteissa,
3. kaupungin metsien hoitoon liittyvät sopimukset lautakunnan hyväksymien periaatteiden mukaisesti,
4. kalastusluvat kaupungin vesialueille,
5. hautaustoimilain (457/2003) 19 §:n mukaisen suostumuksen antaminen vainajan tuhkan sijoittamiseen kaupungin metsiin.

29.8 § Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan / Sivistyslautakunnan tehtävät ja toimivalta

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta / Sivistyslautakunta johtaa ja kehittää alaistaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Lautakunta vastaa sivistyspalvelujen johtamisesta sekä seuraa ja valvoo toimialansa kuntayhtymien toimintaa.

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta / Sivistyslautakunta käyttää ratkaisovaltaa tehtäväalueellaan niissä asioissa, joista lainsäädännössä säädetään kunnan tai sen monijäsenisen toimielimen päätettäväksi ja joita ei ole tällä hallintosäännöllä tai muulla säädöksellä tai päätöksellä määrätty viranhaltijan tai muun toimielimen päätettäväksi. Lisäksi lautakunta päättää tehtäväalueellaan niistä asioista, jotka toisaalla tässä hallintosäännössä on määrätty lautakunnan päätettäväksi.

Lautakunta käyttää ratkaisovaltaa seuraavissa asioissa, siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty viranhaltijalle

1. varhaiskasvatussuunnitelman, esiopetuksen ja perusopetuksen, perusopetukseen valmistavan opetuksen sekä lukiokoulutuksen opetussuunnitelmat sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelman ja yksityisen varhaiskasvatuksen sääntökirjan,
2. varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, perusopetukseen valmistavan opetuksen, lukiokoulutuksen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisen periaatteet ja järjestämispaikat,
3. perusopetuksen ja lukion tuntijaon ja kieliohjelman,
4. esi- ja perusopetuksen oppilaaksi oton periaatteet,
5. lukion aloituspaikkojen määrän ja valintaperusteet,
6. perusopetuksen ja lukiokoulutuksen henkilöresurssin jakamisen perusteet,
7. varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen avustajaresurssin jakamisen perusteet,
8. esi- ja perusopetuksen oppilaiden kuljetusten ja kuljetusavustusten perusteet,
9. esitykset toimialueensa rakennushankkeiden toteuttamisesta,
10. työ- ja loma-ajat esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen osalta,
11. varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kehittämiseksi järjestettävää kokeilua koskevien lupien hakeminen valtion viranomaisilta,
12. lautakunnan alaisen kansainvälisen toiminnan periaatteet,
13. koulutuksen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan arvioinnin järjestämisen,
14. koulutus- ja varhaiskasvatuspalvelujen hankkimisen ulkopuolisilta palvelujen tuottajilta,
15. palveluiden ja etuuksien yleiset myöntämisperusteet, jollei säädöksistä muuta johdu,
16. lautakunnan käytössä olevien tilojen luovuttamiseen liittyvistä taksoista päättämisen

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan toimikausi päättyy 31.7.2023. Sivistyslautakunnan toimikausi alkaa 1.8.2023.

29.9 § Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan / Sivistyslautakunnan jaostojen tehtävät ja toimivalta

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan / Sivistyslautakunnan suomen ja ruotsinkielisen jaoston tehtäväalueeseen kuuluvat varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen kieliryhmäkohtaiset asiat. Jaosto seuraa kieliryhmiensä äidinkielellä annettavien palvelujen saatavuutta ja toteutumista lautakunnan tehtäväalueella, ja jaosto voi tehdä asiaan liittyviä arviointoja ja esityksiä lasten, nuorten ja perheiden/sivistyslautakunnalle.

Jaosto päättää kieliryhmiinsä kuuluvista asioista, jotka on lainsäädännössä, muualla tässä hallintosäännössä tai muulla päätöksellä määrätty jaoston tehtäväksi. Lisäksi jaosto päättää kieliryhmäänsä kuuluvista asioista, joita ei ole tällä hallintosäännöllä tai muulla säädöksellä tai päätöksellä määrätty viranhaltijan tai muun toimielimen päätettäväksi.

Edellä mainittujen tehtävien lisäksi suomen ja ruotsinkielinen jaosto päättää seuraavista yksilöön liittyvistä asioista;

1. perusopetuksen oppilaan erottamisesta määräajaksi kurinpidollisena toimenpiteenä,
2. oppilaan erityisestä tuesta, ellei asiaan ole huoltajan suostumusta.

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan jaostojen toimikausi päättyy 31.7.2023. Sivistyslautakunnan jaostojen toimikausi alkaa 1.8.2023.

29.10 § Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan / Sivistyslautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta

Sivistysjohtajan ratkaisovaltaan kuuluva seuraavat asiat:

1. ylioppilastutkinnosta vastaavan henkilön määrääminen lukion rehtorin ollessa estyneenä,
2. lukioiden kurssimäärien vahvistaminen,
3. oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen määräajaksi tai toistaiseksi,
4. maksuttoman oppivelvollisuuden keskeyttäminen,
5. oppivelvollisuusikäisen opiskelupaikan määrääminen,
6. toisen asteen oppilaiden määräaikaisesta erottamisesta vastaavan työryhmän valinta,
7. lukiokoulutuksen käytössä olevien ohjelmien henkilötietojen käsittelyyn liittyvät sopimukset,
8. lukiokoulutuksen tietosuojavaikutusten arviointi.

Varhaiskasvatusjohtajan ratkaisovaltaan kuuluvat sekä suomenkielisen että ruotsinkielisen toiminnan osalta seuraavat asiat:

1. lapsen varhaiskasvatusmaksun vahvistaminen,
2. esiopetuksessa annettavasta tuesta ja tukipalveluista päättäminen, kun asiaan on huoltajan suostumus,
3. varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta ja tukipalveluista päättäminen varhaiskasvatuslain mukaisesti (2018/540 §15e),
4. esiopetuksen oppilaiden koulukuljetuksista päättäminen,
5. yksityisen palveluntuottajan hyväksyminen palvelusetelin piiriin,
6. yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelin myöntäminen,
7. yksityisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tuesta sekä tukipalveluista päättäminen ja palvelusetelin kertoimen päättämisestä lapsen tuen varmistamiseksi (palvelusetelin kerroin kaksi),
8. vastaa yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden valvonnasta,
9. varhaiskasvatuksen käytössä olevien ohjelmien henkilötietojen käsittelyyn liittyvät sopimukset,
10. varhaiskasvatuksen tietosuojavaikutusten arviointi,
11. työehtosopimusten mukaisten lisävastuukorvausten päättäminen.

Varhaiskasvatusyksikön johtajan ratkaisovaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. esiopetuspaikan ja varhaiskasvatuspaikan osoittaminen lapselle,
2. esiopetuksen ns. toissijaisten hakijoiden oppilaaksiotto lautakunnan antamien ohjeiden mukaan.

Perusopetusjohtajan ratkaisuvaltaan kuuluvat sekä suomenkielisen että ruotsinkielisen toiminnan osalta seuraavat asiat:

1. perusopetuksen koulujen henkilöstöresurssien jakaminen lautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti,
2. koulujen lukuvuosisuunnitelmien hyväksyminen,
3. yksittäisten muutosten hyväksyminen koulujen työaikoihin lukuvuoden aikana,
4. opetussuunnitelmaan pohjautuvien yksikkökohtaisten suunnitelmien ja niiden arviointien hyväksyminen.
5. oppilaan koulukuljetuspäätösten tekeminen,
6. oppilaan tuen muodosta päättäminen silloin, kun asiaan on huoltajan suostumus,
7. oppiaineen opiskelusta vapauttaminen, kun siihen on huoltajan suostumus,
8. oppilaan opiskelun järjestämisen poikkeuksellisesti (PerOpL 18 §) hyväksyminen,
9. vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta päättäminen huoltajan hakemuksesta,
10. kotiopetuksessa olevan oppilaan erityisen tutkinnon suorittamisesta päättäminen,
11. oppilaan lähikoulun osoittaminen tarvittaessa muuksi kuin oman oppilasalueen kouluksi lautakunnan antamien ohjeiden mukaan,
12. virkaehtosopimuksen mukaisten kuntakohtaisten lisätehtävien erilliskorvauksista päättäminen,
13. oppivelvollisuuslain mukainen oppilaiden ohjaus- ja valvontavastuu.

Peruskoulun rehtorin ratkaisuvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. koulun oppilaaksi-ottaminen ja koulusta eroamisen toteaminen,
2. toissijaisten hakijoiden oppilaaksi ottaminen lautakunnan antamien ohjeiden mukaan,
3. koulun työjärjestyksestä, yleisestä opetuksen järjestämiseen ja henkilöstölle erikseen määrättävistä tehtävistä päättäminen,
4. päättäminen koulunkäynnin aloittamisesta vuotta säädettyä aikaisemmin tai myöhemmin,
5. päättäminen oppilaan koulunkäynnin jatkamisesta oppivelvollisuusian saavuttamisen jälkeen,
6. oppilaan tehostetusta tuesta päättäminen silloin, kun asiaan on huoltajan suostumus,
7. valitun aineen muuttaminen toiseksi oppilaan huoltajaa ja ao. aineiden opettajia kuultuaan,
8. oppilaan koulunkäynnistä vapauttaminen lautakunnan päättämien perusteiden mukaisesti,
9. kirjallisen varoituksen antaminen oppilaalle,
10. oman koulun opetuksen julkisuuden rajoittaminen,
11. opetusharjoittelijan ottaminen asianomaista opettajaa kuultuaan,
12. luvan myöntäminen oppilaitoskiinteistön tai -huoneiston käyttöön lautakunnan antamien ohjeiden mukaan,
13. koulun järjestyssäännön hyväksyminen.

Rehtorilla tarkoitetaan rehtorin viranhaltijaa sekä opettajan viranhaltijaa, jolle on määrätty koulun toiminnasta vastaavan rehtorin tehtävät.

Lukion rehtorin ratkaisuvaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. opiskelijoiden ottaminen ja lukiosta eroamisen toteaminen,
2. koulun työjärjestyksestä, yleisestä opetuksen järjestämisestä sekä henkilöstölle erikseen määrättävistä tehtävistä päättäminen,
3. opiskelijan erityisistä opetusjärjestelyistä päättäminen,
4. muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemisesta päättäminen,
5. luvan antaminen lukion suoritusajan pidennykseen,
6. vapautuksen myöntäminen opiskelusta,
7. luvan antaminen suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta,
8. kirjallisen varoituksen antaminen opiskelijalle,
9. opiskelun julkisuuden rajoittaminen,
10. opetusharjoittelijan ottaminen asianomaista opettajaa kuultuaan,
11. luvan myöntäminen oppilaitoskiinteistön tai -huoneiston käyttöön lautakunnan antamien ohjeiden mukaan.

29.11 § Sosiaali- ja terveyslautakunnan tehtävät ja toimivalta

Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimialaan tehtävät siirtyvät 1.1.2023 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tehtäviksi. Sosiaali- ja terveyslautakunta käyttää toimivaltaa siltä osin kuin se kaupungin tehtäviin kuuluu.

Lautakunnan toiminta päättyy 31.7.2023.

29.12 § Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan tehtävät ja toimivalta

Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta johtaa ja kehittää alaistaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta käyttää ratkaisovaltaa tehtäväalueellaan niissä asioissa, joista lainsäädännössä säädetään kunnan tai sen monijäsenisen toimielimen päätettäväksi ja joita ei ole tällä hallintosäännöllä tai muulla säädöksellä tai päätöksellä määrätty viranhaltijan tai muun toimielimen päätettäväksi. Lisäksi lautakunta päättää tehtäväalueellaan niistä asioista, jotka toisaalla tässä hallintosäännössä on määrätty lautakunnan päätettäväksi.

Lautakunta käyttää ratkaisovaltaa seuraavissa asioissa, siltä osin kuin päätösvaltaa ei ole siirretty viranhaltijalle

1. kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden alaisten opistojen ja koulujen opetussuunnitelmat,
2. kuvataidehankintojen yleiset periaatteet,
3. lausunnot toimialaan liittyvissä asioissa,
4. päätös kulttuurin ja liikunnan palkinnoista,
5. avoimien oloajat viranhaltijan päätösvallan ylittävältä osalta,
6. säännöt ja määräykset viranhaltijan päätösvallan ylittävältä osalta,
7. avustusten jakaminen toimialansa rahastoista,
8. edustajan valitseminen Lohjanseudun Kuvataidekoulun johtokuntaan,
9. tulosalueen hallinnoimia immateriaalioikeuksia koskevat käyttöluvut ja suostumukset,
10. Hiiden opiston opintoryhmien minimikoon hyväksyminen,
11. toimijan/oppilaitoksen hyväksyminen taiteen perusopetusta antavaksi oppilaitokseksi.

29.13 § Hiiden opiston johtokunnan tehtävät ja toimivalta

Hiiden Opisto on Lohjan kaupungin sekä Vihdin ja Siuntion kuntien alueella toimiva kansalaisopisto. Opiston ylläpitäjä on Lohjan kaupunki. Opiston toiminnassa noudatetaan määräyksiä ja ohjeita, joita Lohjan kaupungilla on säännöissään kaupungin organisaatiosta, hallinnosta, taloudesta, päätöksenteosta ja kokousmenettelystä. Hiiden Opisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, joka tuottaa ja edistää elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, tukee persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja elämän hallintaa toteuttaen vapaan sivistystyön periaatteita. Hiiden Opisto voi myös järjestää ammatillista aikuiskoulutusta sekä muuta koulutusta tukevaa ja siihen läheisesti liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa. Opisto voi järjestää koulutusta sekä kehittämis- ja palvelutoimintaa myös maksullisena palvelutoimintana. Hiiden Opiston toiminta-alueen kunnilla on opistotoimintaa varten yhteinen johtokunta. Kuntien kansalaisopistotoiminnasta vastaavilla viranhaltijoilla on johtokunnan kokouksissa oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa.

Hiiden Opiston johtokunta päättää:

1. opiston vuosittaisen työsuunnitelman.

Johtokunta tekee esityksen kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnalle:

1. opiston kehittämissuunnitelmasta,
2. opiston opetussuunnitelmasta,
3. opistoon perustettavasta uudesta virasta tai tehtävästä.

Johtokunta antaa lausunnon:

1. opiston talousarviosta ja suunnitelmasta (kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta päättää),
2. opiston rehtorin valinnasta (toimialajohtaja päättää).

29.14 § Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan alaisten viranhaltijoiden toimivalta

Kulttuuri- ja vapaa-aika tulosalueen johtajan ratkaisovaltaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. alkoholin myyntihinnoista toimialansa tilaisuuksissa,
2. musiikkiopiston työvuoden toimintasuunnitelma,
3. kaupunginorkesterin kausiohjelma,
4. kampanjaluonteiset poikkeukset kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan hyväksymiin maksuihin,
5. myyntituotteiden hintojen määrääminen.

Musiikkiopiston rehtorin ratkaisultaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. oppilaiden ottaminen musiikkiopistoon, todistusten antaminen sekä oppilaiden oikeus jatkaa opintoja,
2. päätös kurinpitoasioissa opiskelijalle annettavasta varoituksesta opiskelijaa ja hänen huoltajaansa kuultuaan ja esityksen tekeminen lautakunnalle opiskelijan määräaikaiseksi erottamiseksi,
3. vapaaooppilaspaikat ja maksualennukset lautakunnan vahvistamien periaatteiden mukaan,
4. musiikkioppilaitoksen oppilaiden stipendit lautakunnan antamien ohjeiden mukaan,
5. koulutyön aloittamisajankohta ja lukuvuoden vapaapäivät.

Kirjastotoimenjohtajan ratkaisultaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. yleisistä kirjastoista annetun lain 15 § 2 momentin mukaisen kirjastokohtaisen käyttökiellon määrääminen,
2. hankesuunnitelmien ja -hakemusten allekirjoittaminen toimialueellaan,
3. kirjaston aineistokohtaiset laina- ja varausmäärät sekä laina-ajat.

30 § Toimivallan edelleen siirtäminen

Toimielin tai viranhaltija voi siirtää sille hallintosäännössä määrättyä toimivaltaa edelleen alaiselleen viranomaiselle. Se, jolle toimivaltaa on edelleen siirretty, ei voi enää siirtää toimivaltaa edelleen.

Toimivallan siirtoa koskevat päätökset kirjataan sääntökokoelmaan ja niistä pidetään erillistä luetteloa.

31 § Toimivalta päättää asiakirjan antamisesta

Valtuuston asiakirjoja koskevat tietopyynnöt ratkaisee hallintojohtaja.

Toimielin voi päättämässään laajuudessa siirtää asiakirjan antamista koskevaa viranomaisen ratkaisultaansa alaiselleen viranhaltijalle.

32 § Asian ottaminen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi

Asian ottamisesta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi voi päättää kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja kaupunginjohtaja.

33 § Kaupunginhallituksen otto-oikeuden rajoitus

Kaupunginhallituksella tai kaupunginjohtajalla ei ole otto-oikeutta kuntien yhteisen ympäristöterveyslautakunnan tekemiin päätöksiin.

34 § Asian ottaminen lautakunnan käsiteltäväksi

Asia voidaan kuntalain 92 §:n mukaisesti ottaa lautakunnan käsiteltäväksi, jollei ole ilmoitettu asian ottamisesta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi. Asian ottamisesta lautakunnan käsiteltäväksi voi päättää lautakunnan ja sen puheenjohtajan lisäksi lautakunnan esittelijä.

35 § Ottokelpoisen päätöksen ilmoittaminen

Kaupunginhallituksen alaisen viranomaisen ja kaupunginhallituksen jaoston on ilmoitettava kaupunginhallitukselle tekemistään ottokelpoisista päätöksistä lukuun ottamatta sellaisia asioita tai asiaryhmiä, joista kaupunginhallitus on päättänyt, ettei se käytä otto-oikeuttaan.

Lautakunnan alaisen viranomaisen sekä lautakunnan jaoston on ilmoitettava lautakunnalle tekemistään ottokelpoisista päätöksistä lukuun ottamatta sellaisia asioita tai asiaryhmiä, joista lautakunta on ilmoittanut, ettei se käytä otto-oikeuttaan.

Ilmoitus on tehtävä neljän päivän kuluessa pöytäkirjan tarkastamisesta. Jos pöytäkirjaa ei tarkasteta, määräaika lasketaan pöytäkirjan allekirjoittamisesta.

Ilmoitus tehdään sähköisesti luottamushenkilöportaaliin, josta se on kaupunginhallituksen ja lautakunnan luettavissa.

Kaupunginhallitus tai lautakunta voi erikseen tehdä päätöksen siitä, millaisia viranhaltijapäätöksiä tai alemman toimielimen päätöksiä ei tarvitse ilmoittaa mahdollisen otto-oikeuden käyttämistä varten.

Päätökset niissä asioissa, joista ei tarvitse ilmoittaa, voidaan otto-oikeuden estämättä panna täytäntöön, jollei yksittäistapauksessa ole ilmoitettu asian ottamisesta kaupunginhallituksen tai lautakunnan käsiteltäväksi. Otto-oikeuden käyttämiseen oikeutettu voi kuitenkin yksittäistapauksessa käyttää otto-oikeutta myös sellaiseen asiaan, jota ei ole määrätty toimielimelle ilmoitettavaksi.

6 luku Normaalista toimivallasta poikkeaminen

36a § Normaalista toimivallasta poikkeaminen ja raportointi

Hallintosäännön muiden lukujen toimivaltamääräyksistä voidaan poiketa välttämättömän syyn vuoksi. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat uhat sekä elintärkeiden palveluiden keskeytymiseen, talouteen, kiinteistöihin, muuhun omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvat uhat, jotka aiheuttavat välittömän vaaran tai muun vakavan toiminnallisen tai taloudellisen riskin.

Kaupunginjohtaja voi käyttää normaalista toimivallasta poikkeavaa päätösvaltaa kaupungin palvelujen turvaamiseksi ja tilanteen normalisoimiseksi välttämättömän syyn vuoksi.

Toimialajohtaja voi käyttää normaalista toimivallasta poikkeavaa päätösvaltaa kaupungin palvelujen turvaamiseksi ja tilanteen normalisoimiseksi omalla toimialallaan välttämättömän syyn vuoksi, ellei kaupunginjohtaja päättä asiasta.

Kaupunginhallitukselle tulee raportoida hallintosäännön 36a §:ään perustuvalla toimivallalla tehdyistä päätöksistä.

36b § Normaalista toimivallasta poikkeavan päätösvallan käyttöön ottaminen määrääjäksi kaupunginhallituksen päätöksellä

Kaupunginhallitus voi vahvistaa kaupunginjohtajan ja toimialajohtajan normaalista toimivallasta poikkeavan päätösvallan määrääjäksi hallintosäännön 36a §:ssä mainitun välttämättömän syyn vuoksi. Kaupunginhallitus voi vahvistamisen sijaan, sekä ennen määrääjän päättymistä todeta, ettei normaalista toimivallasta poikkeavan päätösvallan käytölle ole enää perusteita.

7 luku Toimivalta henkilöstöasioissa

37 § Kaupunginhallituksen yleistoimivalta henkilöstöasioissa

Mikäli toimivallasta henkilöstöasioissa ei ole säädetty laissa eikä määrätty hallintosäännössä, toimivalta on kaupunginhallituksella.

38 § Viran perustaminen ja lakkauttaminen sekä virkanimikkeen muuttaminen

Valtuusto päättää toimialajohtajien, vastuualuejohtajien ja tulosaluejohtajien vakinaisten virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta. Kaupunginhallitus päättää muiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta.

Kaupunginhallitus päättää kaikkien virkanimikkeiden muuttamisesta.

39 § Virkasuhteen muuttaminen työsuhteeksi

Kaupunginhallituksen henkilöstöjaosto päättää virkasuhteen muuttamisesta työsuhteeksi.

40 § Kelpoisuusvaatimukset

Kaupunginjohtajan viran kelpoisuusvaatimuksista päättää valtuusto.

Muiden virkojen kelpoisuusvaatimuksista päätetään virkaa perustettaessa.

Henkilöstöltä vaadittavasta kelpoisuudesta pidetään erillistä luetteloä.

41 § Haettavaksi julistaminen

Viran tai virkasuhteen julistaa haettavaksi virkasuhteeseen ottamisesta päättävä viranomainen. Kun virkasuhteeseen ottamisesta päättävä viranomainen on valtuusto, viran tai virkasuhteen julistaa kuitenkin haettavaksi kaupunginhallitus.

42 § Palvelussuhteeseen ottaminen

Valtuusto valitsee kaupunginjohtajan.

Kaupunginhallitus valitsee toimialajohtajat ja vastuualuejohtajat.

Kaupunginjohtaja valitsee tulosaluejohtajat.

Toimialajohtaja valitsee tulosityksikköpäälliköt.

Tulosaluejohtaja valitsee toimintoesihenkilöt.

Vastuualuejohtaja valitsee vastualueen henkilöstön.

Tulosityksikköpäällikkö valitsee tulosityksikön muun henkilökunnan.

Varhaiskasvatusyksikön johtaja valitsee päiväkotinsa/-kotiensa henkilökunnan ja varhaiskasvatusjohtaja määrää varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstön toimipaikat. Perusopetusjohtaja valitsee apulaisrehtorit toistaiseksi ja vararehtorit enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Peruskoulun ja lukion rehtori valitsee koulunsa/koulujensa henkilöstön ja perusopetusjohtaja peruskoulun ja lukion opettajanvirkojen haltijoiden toimipaikat. Hiiden opiston ja musiikkiopiston rehtori valitsee opistonsa henkilökunnan.

Toimintoesihenkilö valitsee toimintonsa määräaikaisen henkilökunnan.

Ylemmän esihenkilön tehdessä henkilövalintapäätöstä, hän ensin kuulee alaistaan esihenkilöä valintapäätöksen osalta. Tulosityksikköpäällikköä ja tätä ylemmää viranhaltijaa valittaessa valintaprosessissa on mukana toimielimen nimeämä luottamushenkilöedustus. Kaupunginvaltuuston ja hallituksen valintaprosesseihin osallistumisesta säädetään hallintosäännön 53 §:ssä.

Valinnasta päättävä viranomainen päättää samalla palkkauksesta sekä koeajan käyttämisestä.

Valinnan tehnyt viranomainen päättää valitun virantoimituksen ja työsuhteen alkamisajankohdasta ja muista tarvittavista ehdoista. Kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen päättäessä valinnasta, palvelukseen liittyvistä asioista päättämisestä säädetään hallintosäännön 53 §:ssä.

43 § Ehdollisen valintapäätöksen vahvistaminen

Ehdollisen valintapäätöksen virkojen osalta vahvistaa palvelussuhteeseen ottamisesta päättänyt viranomainen.

Valtuuston ehdollisen valintapäätöksen vahvistaa kuitenkin kaupunginhallitus.

Ehdollisen valintapäätöksen raukeamisen toteaa päätöksellään palvelussuhteeseen ottamisesta päättänyt viranomainen.

44 § Virkaan ottaminen virkaan valitun irtisanouduttua ennen virantoimituksen alkamista

Jos haettavana olleeseen virkaan tai virkasuhteeseen valittu irtisanoutuu virasta ennen virantoimituksen alkamista eikä varalle ole valittu ketään, voidaan viranhaltija valita niiden virkaa tai virkasuhdetta hakeneiden joukosta, jotka ilmoittavat hakemuksensa olevan edelleen voimassa.

45 § Virka- ja työehtosopimuksen harkinnanvaraisten määräysten soveltaminen

Virka- ja työehtosopimukseen perustuvista harkinnanvaraisista palkankorotuksista, henkilökohtaisista lisistä sekä lisävastuukorvauksista päättää tulosaluejohtaja tai vastuualuejohtaja.

46 § Viranhaltijan siirtäminen toiseen virkasuhteeseen

Viranhaltijan siirtämisestä toiseen virkasuhteeseen kunnallisen viranhaltijalain 24 §:n nojalla päättää viranomainen, jolla on toimivalta molempiin virkasuhteisiin ottamisessa. Jos toimivalta on eri viranomaisilla, siirtämisestä päättää kaupunginjohtaja.

47 § Sivutoimet

Sivutoimilupahakemuksen ratkaisee ja sivutoimiluvan peruuttamisesta sekä sivutoimen vastaanottamisen ja pitämisen kieltämisestä päättää palvelussuhteeseen ottava viranomainen.

48 § Viranhaltijan työ- ja toimintakyvyn selvittäminen

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja päättää kunnallisen viranhaltijalain 19 §:n nojalla terveydentilaa koskevien tietojen pyytämisestä kaupunginjohtajalta sekä kaupunginjohtajan määräämisestä terveydentilaa koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Muun viranhaltijan esihenkilö päättää kunnallisen viranhaltijalain 19 §:n nojalla terveydentilaa koskevien tietojen pyytämisestä alaiseltaan viranhaltijalta sekä viranhaltijan määräämisestä terveydentilaa koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

49 § Virantoimituksesta pidättäminen

Kunnallisen viranhaltijalain 48 §:n mukaan valtuusto päättää kaupunginjohtajan virantoimituksesta pidättämisestä. Valtuuston puheenjohtaja voi ennen valtuuston kokousta päättää kaupunginjohtajan väliaikaisesta virantoimituksesta pidättämisestä.

Kaupunginhallitus päättää muun viranhaltijan kuin kaupunginjohtajan virantoimituksesta pidättämisestä. Kaupunginjohtaja voi ennen kaupunginhallituksen kokousta päättää viranhaltijan väliaikaisesta virantoimituksesta pidättämisestä.

50 § Virkasuhteen ja työsuhteen muuttaminen osa-aikaiseksi

Virkasuhteen ja työsuhteen muuttamisesta osa-aikaiseksi päättää palvelussuhteeseen ottava viranomainen.

51 § Lomauttaminen

Kaupunginhallitus päättää henkilöstön lomauttamisen periaatteista. Viranhaltijan ja työntekijän lomauttamisesta toistaiseksi tai määräajaksi päättää kaupunginjohtaja tai toimialajohtaja.

52 § Palvelussuhteen päättyminen

Palvelussuhteen purkamisesta koeajalla, irtisanomisesta, purkamisesta ja purkautuneena pitämisestä päättää palvelussuhteeseen ottava viranomainen.

Viranhaltijan ilmoitus virkasuhteen irtisanomisesta ja työntekijän ilmoitus työsuhteen irtisanomisesta saatetaan palvelussuhteeseen ottamisesta päättäneen viranomaisen tietoon.

53 § Muu ratkaisuvälta henkilöstöasioissa

Kaupunginhallituksen henkilöstöjaoston ratkaisuvältaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. toimiminen työnantajan edustajana sekä henkilöstöpolitiikan ohjaaminen ja seuraaminen,
2. kaupunginhallitukselle annettavan henkilöstöstrategian valmistelu,
3. vastaaminen valtuusto- tai hallitustason päätöksiä edellyttävien rekrytointien ja muiden henkilöstöasioiden valmistelusta. Henkilöstöjaoston jäsenet osallistuvat itse tai nimeävät osallistuvat luottamushenkilöt seuraaviin rekrytointiprosesseihin:
  - prosessit, joissa valinnan tekee kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus tai kaupunginjohtaja,
  - prosessit, joissa on kysymys konsernipalveluiden vastuualueiden ylempien asiantuntijavirkkojen valinnasta,
4. päättää kaupunginvaltuuston ja -hallituksen valitsemien viranhaltijoiden virkasuhteen ehtoista ja huomioiden lainsäädännössä kyseiseen tehtävään asetetut mahdolliset kelpoisuusehdot,
5. valtuuston, kaupunginhallituksen sekä kaupunginjohtajan valitsemien viranhaltijoiden palkantarkistuksista päättäminen,

6. paikallisten virka- ja työehtosopimusten hyväksyminen,
7. tasa-arvosuunnitelman hyväksyminen,
8. henkilöstön kehittämisen periaatteiden sekä koulutussuunnitelmien hyväksyminen,
9. viranhaltijan määrittely johtavassa, siihen rinnastettavassa tai itsenäisessä asemassa olevaksi,
10. henkilökunnan työterveyshuollon järjestämisestä päättäminen,
11. palvelusuhdeasioita koskevien lausuntojen antaminen hallinto-oikeudelle tai työtuomioistuimelle,
12. konserniyhtiöiden henkilöstöpoliittisten linjausten ja niiden toteutumisen seuranta.

Henkilöstöjohtajan ratkaisultaan kuuluvat seuraavat asiat:

1. viranhaltijoita ja työntekijöitä koskevan lainsäädännön soveltamisohjeiden antaminen,
2. virka- ja työehtosopimusten täytäntöönpano sekä niiden harkinnanvaraisten määräysten soveltaminen,
3. kielillisistä päättäminen,
4. korvaukset ammattijärjestöjen luottamusmiehillä luottamusmieskursseille osallistumisen ajalta,
5. korvaukset työsuojeluvaltuutetuille työsuojelukurssille osallistumisen ajalta,
6. korvaukset yhteistoimintaelinten jäsenille yhteistoimintakoulutukseen osallistumisen ajalta,
7. työkykytutkimusten maksusitoumukset,
8. henkilökuntaetuuksista päättäminen määrärahojen puitteissa,
9. työnantajan päätettäväksi kuuluvien ruokamaksujen päättäminen,
10. henkilöstöhallinnossa noudatettavat menettelyohjeet,
11. luontaisetujen ja muiden etuuskien sekä niistä perittävien vastikkeiden ja korvausten määrääminen,
12. työkokemukseen perustuvista lisistä päättäminen,
13. lakivelvoitteiden mukaisten työllistettyjen ottaminen ja sijoittaminen,
14. henkilöstön ja luottamusmiesten ansionmenetyskorvausten hyväksyminen,
15. aiheettomasti maksetun palkan tai muun virkasuhteesta johtuvan etuuden takaisinperintä.

Kaupunginhallituksella on oikeus myöntää kaupunginjohtajalle harkinnanvaraista virkavapautta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Tätä pitemmästä virkavapaudesta päättää kaupunginvaltuusto.

Kaupunginjohtaja ratkaisee toimialajohtajien ja vastualuejohtajien osalta ja muut esihenkilöt alaistensa osalta seuraavat työnjohdolliset asiat:

1. vuosiloman ja muun sellaisen virkavapauden myöntäminen, jonka saamiseen viranhaltijalla on lakiin tai sopimukseen perustuva oikeus,
2. harkinnanvaraisten virkavapauksien tai työlomien myöntäminen henkilöstöhallinnon yleisohjeiden mukaisesti,
3. iltat-, yö-, lisä-, yli-, lauantai- ja sunnuntaityö sekä varallaolo,
4. virkamattamääräyksen antaminen,
5. koulutuksen järjestäminen ja koulutuksen ajalta myönnettävät edut kaupungin yleisten ohjeiden mukaisesti.

8 luku Tiedonhallinnan ja asiakirjahallinnon järjestäminen

54 § Kaupunginhallituksen tiedonhallinnan tehtävät

Kaupunginhallitus vastaa siitä, että tiedonhallintalain 4.2 §:n vastuut, käytännöt ja valvonta on määritelty kaupungissa.

Tiedonhallinnan toteuttamiseen liittyvien tehtävien vastuut ovat:

1. vastuu tiedonhallintalain mukaisten kuvausten koostamisesta ja ylläpidosta (tiedonhallintamalli (5 §), muutosvaikutusten arviointi (5 §) ja asiakirjajulkisuutta koskeva kuvaus (28 §)),
2. vastuu 19 §:ssä säädetystä tietoaineistojen sähköiseen muotoon muuttamisesta ja saatavuudesta,
3. vastuu tietoturvasuojelujärjestelyistä, tietojärjestelmien toiminnasta ja yhteentoimivuudesta sekä tietovarantojen yhteentoimivuudesta (2 §:n 13 kohta, 5 §, 12 - 17 §, 22 - 24 §),
4. vastuu asianhallinnan ja palvelujen tiedonhallinnan järjestämisestä sekä tietoaineistojen säilyttämisen järjestämisestä (21 §, 25 - 27 §).

55 § Kaupunginhallituksen asiakirjahallinnon tehtävät

Kaupunginhallitus vastaa siitä, että arkistotoimen vastuut, käytännöt ja valvonta on määritelty kaupungin viranomaisen tehtävissä.

Kaupunginhallituksen tulee huolehtia arkistolain 7 - 9 §:n mukaisista velvoitteista:

1. määrätä kaupungin asiakirjahallintoa, arkistointia ja arkistonmuodostusta johtava viranhaltija,
2. antaa tarkemmat määräykset asiakirjahallinnon hoitamisesta ja toimialojen vastuuhenkilöiden tehtävistä,
3. päättää tiedonohjaussuunnitelman (AMS, TOS) yleisistä periaatteista (sisältö, laadinnan vastuut, vahvistaminen käyttöön, valvonta ja seuranta),
4. nimetä kaupungin arkistonmuodostajat.

56 § Asiakirjahallintoa ja arkistointia johtavan viranhaltijan tehtävät

Asiakirjahallintoa johtava viranhaltija johtaa kaupunginhallituksen alaisena asiakirjahallintoa ja vastaa kaupungin pysyvästi säilytettävistä asiakirjatiedoista sekä

1. vastaa kaupunginhallituksen asiakirjahallinnon viranomaistehtävien valmistelusta ja täytäntöönpanosta,
2. ohjaa ja kehittää asiakirjahallintoa osana kaupungin tiedonhallintaa,
3. hyväksyy tiedonkäsittelyn, säilytyksen ja arkistoinnin ohjeistuksen,
4. vastaa keskusarkistosta ja pysyvästi säilytettävistä asiakirjatiedoista,
5. laatii kaupungin asiakirjahallinnon ohjeen ja valvoo, että tehtävät hoidetaan annettujen ohjeiden mukaisesti,
6. huolehtii asiakirjahallintoon liittyvästä koulutuksesta ja neuvonnasta.

9 luku Kielelliset oikeudet

57 a § Asukkaiden ja palvelujen käyttäjien kielelliset oikeudet kaupungin hallinnossa

Lohjan kaupunki on kaksikielinen kunta, jonka hallinnon ja toiminnan järjestämisessä sekä viestinnässä on otettava huomioon suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden ja palvelujen käyttäjien kielelliset oikeudet. Kaupungin palvelut on järjestettävä niin, että asukkaita ja palvelujen käyttäjiä pystytään palvelemaan heidän omalla kielellään, suomen tai ruotsin kielellä, kaikilla kaupungin tehtävälalueilla.

Henkilöstön riittävä suomen ja ruotsin kielen taito on varmistettava. Viranhaltijoilta ja työntekijöiltä vaadittavasta kielitaidosta on voimassa, mitä erikseen on määrätty tai päätetty.

Toimielinten kokouskutsun, esityslistan ja pöytäkirjan laatimisesta sekä suomen että ruotsin kielellä määrätään hallintosäännön 14 ja 17 luvussa.

Viestinnästä suomen ja ruotsin kielellä määrätään hallintosäännön 6 §:ssä.

57 b § Kielelliset oikeudet kaupungin toiminnassa

Kaupungin toiminnassa on riittävällä tavalla turvattava laissa säädettyjen kielellisten oikeuksien toteutuminen.

Järjestettäessä palveluja ostopalveluina tulee sopimukseen otettavilla määräyksillä varmistaa, että palvelun käyttäjien kielilain mukaiset kielelliset oikeudet toteutuvat vastaavalla tavalla kuin niiden tulee toteutua kaupungissa.

Mikäli ostettava palvelu kohdistuu vain toiseen kieliryhmään, palvelua voidaan antaa ja asiakasviestintä voi tapahtua yksinomaan asianomaisen kieliryhmän kielellä.

57 c § Kielellisten oikeuksien toteutumisen seuranta ja raportointi

Kaupunginhallitus ja lautakunnat seuraavat toimialallaan kielellisten oikeuksien toteutumista. Lautakunnat raportoivat vuosittain seurannan tuloksista kaupunginhallitukselle. Kaupunginhallitus raportoi-Valtuustolle. Kaupunginhallitus antaa tarkemmat ohjeet raportoinnista.

II osa Talous ja valvonta

10 luku Taloudenhoito

58 § Talousarvio ja taloussuunnitelma

Kaupunginhallitus hyväksyy suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet.

Toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa.

Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimelle sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, liikelaitoksen talousarvion sitovat erät ja liikelaitoksen sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa talousarvioon brutto- tai nettomääräisenä.

59 § Talousarvion täytäntöönpano

Kaupunginhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelmansa. Käyttösuunnitelma voi muodostua myös sopimusohjauksellaan liittyvistä sopimuksista. Toimielin voi siirtää käyttösuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaa alaiselleen viranhaltijalle.

Valtuusto voi talousarvion yhteydessä hyväksyä erilliset talousarvion täytäntöönpano-ohjeet.

60 § Toiminnan ja talouden seuranta

Toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista kuukausittain.

Toiminnan ja talouden toteutumisesta raportoidaan toimielimille talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyllä tavalla.

Kaupunginhallitus raportoi talousarvion toteutumista valtuustolle valtuuston määräämällä tavalla.

61 § Talousarvion sitovuus

Talousarviosta päättäessään valtuusto määrittelee, mitkä ovat valtuuston sitovina hyväksymät toiminnan tavoitteet. Valtuusto antaa talousarvion noudattamista koskevat määräykset, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupungin viranomaisia.

Kaupunginhallitus voi päättää sellaisen maksun suorittamisesta, joka on kaupunkia sitova ja kiireellisesti maksettava, vaikka tarkoitukseen ei ole määrärahaa käytettävissä. Kaupunginhallituksen on viipymättä tehtävä valtuustolle esitys määrärahan myöntämisestä tai korottamisesta.

62 § Talousarvion muutokset

Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen valtuustolle ei voi enää tehdä talousarvion muutosehdotusta.

Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnan tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toiminnan tavoitteiden tai tuloarvion muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutukset määrärahoihin.

63 § Omaisuuden luovuttaminen ja vuokraaminen

Kaupungin omaisuuden luovuttamisesta ja vuokraamisesta päättää kaupunginhallitus valtuuston hyväksymien perusteiden mukaisesti, ellei päätösvaltaa ole tällä hallintosäännöllä siirretty toiselle toimielimelle tai viranhaltijalle. Kaupungin omaisuuden luovuttamisen ja vuokraamisen toimivallasta on säädetty hallintosäännön 5. luvussa.

64 § Poistosuunnitelman hyväksyminen

Valtuusto hyväksyy suunnitelmapoistojen perusteet.

Kaupunginhallitus hyväksyy hyödyke- tai hyödykeryhmäkohtaiset poistosuunnitelmat.

Kaupunginhallitus vahvistaa poistolaskennan pohjaksi pienhankintarajan.

65 § Rahatoimen hoitaminen

Kaupungin rahatoimen tehtäviä ovat maksuvalmiuden ylläpitäminen, maksuliikenteen hoito, lainarahoitus ja rahavarojen sijoittaminen.

Valtuusto päättää kaupungin kokonaisvarallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista. Valtuusto päättää lainan ottamisen ja lainan antamisen periaatteista. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuusto päättää antolainojen ja vieraan pääoman muutoksista.

Kaupunginhallitus päättää lainan ottamisesta ja lainan antamisesta noudattaen valtuuston hyväksymiä periaatteita. Kaupunginhallitus voi siirtää lainan ottamiseen ja antamiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle.

Muutoin kaupungin rahatoimesta vastaa kaupunginhallitus.

Rahatoimen käytännön hoitamisesta vastaa talousjohtaja.

66 § Maksuista päättäminen

Valtuusto päättää kaupungin palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista.

Kaupunginhallitus päättää tarkemmin maksujen perusteista ja euromääristä. Kaupunginhallitus voi siirtää maksuista päättämiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle.

67 § Asiakirjojen antamisesta perittävät maksut

Pöytäkirjanotteesta, kopiosta tai muusta tulosteesta peritään sivukohtainen maksu.

Jos tiedon esille hakeminen vaatii erityistoimenpiteitä, tiedonhausta peritään kiinteä perusmaksu, joka porrastetaan haun vaativuuden mukaan. Kopiosta ja tulosteesta peritään tällöin kiinteän perusmaksun lisäksi sivukohtainen maksu.

Kaupunginhallitus päättää tarkemmin asiakirjojen antamisesta perittävien maksujen perusteista ja euromääristä.

11 luku Ulkoinen valvonta

68 § Ulkoinen ja sisäinen valvonta

Kaupungin hallinnon ja talouden valvonta järjestetään siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän.

Ulkoinen valvonta järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja.

Sisäinen valvonta on osa johtamista. Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Kaupunginjohtaja raportoi tarkastuslautakunnalle kolmannesvuosittain ulkoisen ja sisäisen valvonnan tarkastuksen yhteydenpidon varmistamiseksi.

69 § Tarkastuslautakunnan kokoukset

Tilintarkastajalla on läsnäolo- ja puheoikeus lautakunnan kokouksissa. Tilintarkastajalla ja lautakunnan määräämillä luottamushenkilöillä ja viranhaltijoilla on läsnäolovelvollisuus lautakunnan kokouksessa lautakunnan niin päättäessä.

Kaupunginhallitus ei voi määrätä edustajaansa tarkastuslautakunnan kokouksiin.

Asioiden käsittely ja päätökset lautakunnassa tehdään puheenjohtajan selostuksen pohjalta.

Lautakunnan sihteerinä toimii tarkastuslautakunnan nimeämä henkilö.

70 § Tarkastuslautakunnan tehtävät ja raportointi

Sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on

1. seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,
2. huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa,
3. tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

71 § Sidonnaisuusilmoituksiin liittyvät tehtävät

Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä tarkoitetun sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kaupungin verkkosivuilla. Tarkastuslautakunta on sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjä.

Tarkastuslautakunnan on saatettava sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

72 § Tilintarkastusyhteisön valinta

Valtuusto valitsee tarkastuslautakunnan esityksestä enintään kuuden (6) tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön.

73 § Tilintarkastajan tehtävät

Tilintarkastajan tehtävistä säädetään kuntalain 123 §:ssä.

74 § Tarkastuslautakunnan antamat tehtävät

Tilintarkastaja voi ottaa tarkastuslautakunnalta toimeksiantoja lautakunnan käsiteltävien asioiden valmisteluun ja täytäntöönpanoon liittyvien tehtävien suorittamisesta, mikäli ne eivät ole ristiriidassa julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan kanssa.

75 § Tilintarkastuskertomus ja muu raportointi

Tilintarkastuskertomuksesta säädetään kuntalain 125 §:ssä.

Tilintarkastaja ilmoittaa havaitsemistaan olennaisista epäkohdista viipymättä kaupunginhallitukselle annettavassa tilintarkastuspöytäkirjassa. Tilintarkastuspöytäkirja annetaan tiedoksi tarkastuslautakunnalle.

Tilintarkastaja raportoi tarkastussuunnitelman toteutumisesta ja tarkastushavainnoistaan tarkastuslautakunnan määräämällä tavalla.

12 luku Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

76 § Kaupunginhallituksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät

Kaupunginhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, sekä

1. hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat,
2. valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti,
3. antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä,
4. vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta siten, että kaupungin toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan,
5. hyväksyy sisäisen tarkastuksen suunnitelman, johon perustuen arvioidaan riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuutta,
6. vastaa riskienhallinnan järjestämisestä siten, että kaupungin toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskiä arvioidaan.

77 § Lautakunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät

Lautakunta vastaa toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoi kaupunginhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

78 § Viranhaltijoiden ja esihenkilöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät

Kaupunginjohtaja sekä toimialojen, vastuualueiden ja tulosalueiden johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialallaan, vastuualueellaan ja tulosalueellaan, ohjeistavat alaisiaan toimintayksiköitä sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Toimintayksiköiden esihenkilöt vastaavat yksikön riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.

79 § Sisäisen tarkastuksen tehtävät

Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoii arvioinnin tuloksista sekä esittää toimenpide-ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. Sisäinen tarkastus raportoii kaupunginhallitukselle ja kaupunginjohtajalle.

Sisäisen tarkastuksen toiminnon tarkoitus, tehtävät ja vastuut määritellään kaupunginhallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa.

III osa Valtuusto

13 luku Valtuuston toiminta

80 § Valtuuston toiminnan järjestelyt

Valtuuston toimikauden ensimmäisen kokouksen kutsuu koolle kaupunginhallituksen puheenjohtaja. Kokouksen avaa iältään vanhin läsnä oleva valtuutettu, joka johtaa puhetta, kunnes valtuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat on valittu.

Valtuustossa on kaksi (2) varapuheenjohtajaa.

Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat valitaan kahdeksi (2) vuodeksi kerrallaan.

Valtuuston toiminnan sisäistä järjestelyä koskevien asioiden valmistelua johtaa valtuuston puheenjohtaja, jollei valtuusto toisin päättä.

Valtuuston kokousten pöytäkirjanpitäjänä ja valtuuston sihteerinä toimii valtuuston määräämä viranhaltija.

81 § Valtuustoryhmän muodostaminen ja valtuustoryhmän nimi

Valtuutetut voivat muodostaa valtuustoryhmiä valtuustotyöskentelyä varten.

Valtuustoryhmän muodostamisesta, nimestä ja puheenjohtajasta on annettava valtuuston puheenjohtajalle kirjallinen ilmoitus. Kaikkien ryhmään liittyvien valtuutettujen on allekirjoitettava ilmoitus.

Valtuustoryhmänä pidetään myös yhtä valtuutettua, jos hän on tehnyt 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen.

Valtuusto hyväksyy valtuustoryhmien nimet. Nimi ei saa olla sopimaton. Puolueen valtuustoryhmästä eronneiden valtuutettujen muodostaman uuden valtuustoryhmän nimestä ei saa aiheutua sekaantumisvaaraa puolueen valtuustoryhmän nimeen.

82 § Muutokset valtuustoryhmän kokoonpanossa

Valtuutetun on ilmoitettava kirjallisesti valtuuston puheenjohtajalle valtuustoryhmään liittymisestä ja siitä eroamisesta. Liittymisilmoituksessa on oltava asianomaisen ryhmän kirjallinen hyväksyminen.

Jos valtuutettu on erotettu valtuustoryhmästä, valtuustoryhmän on ilmoitettava tästä kirjallisesti valtuuston puheenjohtajalle.

83 § Istumajärjestys

Valtuutetut istuvat kokouksessa valtuustoryhmittäin puheenjohtajan hyväksymän istumajärjestyksen mukaisesti.

14 luku Valtuuston kokoukset

84 § Valtuuston varsinainen kokous ja sähköinen kokous

Valtuusto voi käsitellä asian varsinaisessa kokouksessaan, jossa kokouksen osallistujat ovat läsnä kokouspaikalla. Varsinaisessa kokouksessa käytetään sähköistä asiahallinta- tai äänestysjärjestelmää.

Vaihtoehtoisesti kokous voidaan pitää sähköisessä toimintaympäristössä, johon osallistutaan sähköisen yhteyden avulla (sähköinen kokous). Yleisölle on järjestettävä mahdollisuus seurata valtuuston sähköistä kokousta internetin kautta taikka kokouskutsussa mainitussa tilassa.

Valtuuston suljettuun sähköiseen kokoukseen voi osallistua vain sellaisesta paikasta, jossa salassa pidettävät tiedot ja kokouksessa käydyt keskustelut eivät ole ulkopuolisen kuultavissa eivätkä nähtävissä.

Kaupunginhallitus tai sen nimeämä viranhaltija vastaa siitä, että sähköisiin kokouksiin tarvittavat tekniset laitteet, sekä tietoliikenneyhteydet ovat ajantasaisia ja tietoturvallisia lakien edellyttämällä tavalla.

85 § Kokouskutsu

Kokouskutsun antaa valtuuston puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja. Kokouskutsussa on ilmoitettava kokouksen aika ja paikka sekä käsiteltävät asiat.

Kokouskutsussa on mainittava, jos kyseessä on sähköinen kokous ja ilmoitettava verkko-osoite sekä tila, jossa yleisö voi seurata kokousta. Kokouskutsussa on mainittava, jos osa kokousasioista käsitellään suljetussa kokouksessa.

Kokouskutsu on lähetettävä vähintään kuusi (6) päivää ennen valtuuston kokousta kullekin valtuutetulle sekä niille, joilla on kokouksessa läsnäolo-oikeus tai -velvollisuus. Samassa ajassa on kokouksesta tiedotettava kaupungin verkkosivuilla.

Kokouskutsu laaditaan suomen ja ruotsin kielellä.

Valtuusto voi tavoitteidensa ja toimintansa kehittämiseksi pitää myös epävirallisia kehittämiskokouksia ja valmisteluseminaareja, joita koskevat kutsut ja käsiteltävä aineisto lähetetään erikseen tilaisuuteen kutsuttaville.

Puheenjohtaja voi perustellusta syystä peruuttaa kokouksen.

86 § Esityslista

Esityslista, joka sisältää selostuksen käsiteltävistä asioista ja ehdotukset valtuuston päätöksiksi, lähetetään kokouskutsun yhteydessä, jolleivät erityiset syyt ole esteenä. Esityslista laaditaan suomen ja ruotsin kielellä. Jos esityslistalla, liitteissä tai oheismateriaalissa on salassa pidettäviä tietoja, asiakirjaan tehdään merkintä salassapidosta.

Valtuusto päättää, kuinka monelle varavaltuutetulle esityslista toimitetaan. Kaupunki järjestää kyseisille varavaltuutetuille sähköiset kokousvälineet.

87 § Sähköinen kokouskutsu

Kokouskutsu, esityslista, liitteet ja oheismateriaali lähetetään sähköisesti. Tällöin kaupunginhallitus tai sen nimeämä viranhaltija vastaa siitä, että tähän tarvittavat tekniset laitteet, järjestelmät ja tietoliikenneyhteydet ovat käytettävissä.

Talousarvio, tilinpäätös ja muut puheenjohtajan määräämät asiakirjat lähetetään paperimuotoisina.

88 § Esityslistan ja liitteiden julkaiseminen kaupungin verkkosivuilla

Esityslista julkaistaan kaupungin verkkosivuilla. Ennen julkaisemista esityslistalta poistetaan salassa pidettävät tiedot sekä henkilötiedot, joihin ei liity tiedottamisintressiä.

Erityisestä syystä verkossa julkaistavalta esityslistalta voidaan poistaa yksittäinen kokousasia. Esityslistan liitteitä julkaistaan kaupungin verkkosivuilla harkinnan mukaan, ottaen huomioon kunnan asukkaiden tiedonsaanti-intressit.

89 § Jatkokokous

Jos kaikkia kokouksutsussa mainittuja asioita ei saada kokouksessa käsiteltyä, käsittelemättä jääneet asiat voidaan siirtää jatkokokoukseen, johon ei tarvitse antaa eri kutsua. Kokouksesta poissa olleille lähetetään sähköinen viesti jatkokokouksen ajasta ja paikasta.

90 § Varavaltuutetun kutsuminen

Valtuutetun, joka ei pääse kokoukseen tai on esteellinen käsittelemään esityslistalla olevaa asiaa, on viipymättä ilmoitettava esteestä tai esteellisyydestä valtuuston puheenjohtajalle tai sihteerille.

Saatuun valtuutetulta tai muuten luotettavasti tiedon esteestä tai esteellisyydestä puheenjohtajan tai sihteerin on kutsuttava valtuutetun sijaan kuntalain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettu varavaltuutettu. Varavaltuutetut kutsutaan kokoukseen noudattaen heidän sijaantulojärjestystään.

Varavaltuutetun osallistuminen muuhun kaupungin tilaisuuteen kuin tässä pykälässä tarkoitettuun tilaisuuteen on valtuuston puheenjohtajan päätettävissä. Valtuuston puheenjohtaja voi päättää valtuustoryhmiä kuultuaan koko valtuustokautta varten, kuinka monta varavaltuutettua kutsutaan kustakin valtuustoryhmästä valtuustoinfoihin, valtuustoseminaareihin tai vastaaviin kaupungin tilaisuuksiin.

91 § Läsnäolo kokouksessa

Kaupunginhallituksen puheenjohtajan ja kaupunginjohtajan on oltava läsnä valtuuston kokouksessa. Heidän poissaolonsa ei estä asioiden käsittelyä.

Kaupunginhallituksen jäsenillä on läsnäolo-oikeus.

Edellä mainitulla henkilöllä on oikeus ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen, jollei hän ole samalla valtuutettu.

Nuorisovaltuusto voi nimetä valtuuston kokoukseen edustajansa, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus. Nuorisovaltuuston edustajalla ei kuitenkaan ole läsnäolo-oikeutta valtuuston suljetussa kokouksessa.

Valtuusto päättää muiden henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta.

92 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Läsnä olevat valtuutetut ja varavaltuutetut todetaan sähköisesti tai nimenhuudolla, joka toimitetaan aakkosjärjestyksessä.

Todettuaan läsnä olevat valtuutetut puheenjohtaja toteaa esteen ilmoittaneet valtuutetut ja läsnä olevat varavaltuutetut sekä onko kokous laillisesti koolle kutsuttu ja päätösvaltainen.

Läsnäolon toteamisen jälkeen saapuvan valtuutetun on ilmoitauduttava välittömästi puheenjohtajalle. Poistumisesta kesken kokouksen on ilmoitettava puheenjohtajalle.

Kun varavaltuutettu osallistuu kokoukseen ja asianomaisen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan valtuutettu saapuu kesken kokouksen, tulee valtuutettu välittömästi varavaltuutetun tilalle.

Puheenjohtaja voi kokouksen kestäessä tai kokoustaun päätyttyä tarvittaessa todeta uudelleen läsnäolijat.

Mikäli puheenjohtaja toteaa valtuuston menettäneen päätösvaltaisuuksensa, hänen on keskeytettävä tai lopetettava kokous.

93 § Kokouksen johtaminen

Kuntalain 102 §:n mukaan puheenjohtaja johtaa asioiden käsittelyä ja pitää huolta järjestyksestä toimielimen kokouksessa. Jos kokouksessa läsnä oleva henkilö käytöksellään häiritsee kokouksen kulkua, puheenjohtajan tulee kehottaa häntä käyttäytymään asianmukaisesti. Jos kehotusta ei noudateta, puheenjohtaja voi määrätä henkilön poistumaan. Jos syntyy epäjärjestys, puheenjohtajan on keskeytettävä tai lopetettava kokous.

Valtuutetulla on puheoikeus käsiteltävänä olevassa asiassa. Valtuutetun on puheessaan pysyttävä asiassa. Jos puhuja poikkeaa asiasta, puheenjohtajan on kehotettava häntä palaamaan asiaan. Jos puhuja ei noudata kehotusta,

puheenjohtaja voi kieltää häntä jatkamasta puhetta. Jos puhuja ilmeisen tarpeettomasti pitkittää puhettaan, puheenjohtaja voi asiasta huomautettuaan kieltää häntä jatkamasta puhettaan.

94 § Puheenjohtajan luovuttaminen varapuheenjohtajalle

Puheenjohtaja voi tarvittaessa valtuuston suostumuksella luovuttaa puheenjohtajan kokouksessa varapuheenjohtajalle ja osallistua sinä aikana kokoukseen jäsenenä.

95 § Tilapäinen puheenjohtaja

Jos sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtajat ovat poissa tai esteellisiä jossakin asiassa, valitaan kokousta tai asian käsittelyä varten tilapäinen puheenjohtaja.

96 § Esteellisyys

Ennen asian käsittelyn aloittamista esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään ja esteellisyyden aiheuttamasta perusteesta sekä vetäytyttävä asian käsittelystä ja poistuttava paikaltaan. Jos asia käsitellään suljetussa kokouksessa, esteellisen henkilön on poistuttava kokouksesta.

Puheenjohtajan on tarvittaessa saatettava kokoukseen osallistuvan esteellisyys valtuuston ratkaistavaksi. Asianomaisen henkilön tulee tarvittaessa antaa selvitystä seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen esteellisyytensä arvioinnissa. Annettuaan pyydetyn selvityksen asianomaisen henkilön on poistuttava paikaltaan.

Henkilö, jonka esteellisyyden valtuusto ratkaisee, saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain hallintolain 29 §:ssä tarkoitetussa poikkeustilanteessa.

Esteellisyyttä koskeva ratkaisu on perusteltava pöytäkirjaan.

97 § Asioiden käsittelyjärjestys

Asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei valtuusto toisin päätä.

Kaupunginhallituksen ehdotus on käsittelyn pohjana (pohjaehdotus). Jos asian on valmistellut tarkastuslautakunta tai tilapäinen valiokunta, tarkastuslautakunnan tai tilapäisen valiokunnan ehdotus on pohjaehdotus.

Jos kaupunginhallitus, tarkastuslautakunta tai tilapäinen valiokunta on muuttanut esityslistalla olevaa ehdotustaan ennen kuin valtuusto on tehnyt päätöksen asiasta, muutettu ehdotus on pohjaehdotus. Jos ehdotus on peruutettu ennen kuin valtuusto on tehnyt päätöksen asiassa, asia on poistettava esityslistalta.

98 § Puheenvuorot

Kun asia on esitelty, siitä on varattava tilaisuus keskustella.

Puheenvuoro on pyydettyä puheenjohtajan määräämällä tavalla.

Puheenvuorot annetaan pyydettyssä järjestyksessä. Tästä järjestyksestä poiketen puheenjohtaja voi antaa:

1. asian käsittelyn alussa ryhmäpuheenvuoron kunkin valtuustoryhmän edustajalle ryhmien suuruuden mukaisessa järjestyksessä,
2. puheenvuoron kaupunginhallituksen puheenjohtajalle, kaupunginjohtajalle sekä tarkastuslautakunnan ja tilapäisen valiokunnan puheenjohtajalle, kun käsitellään kyseisen toimielimen valmistelemaa asiaa,
3. repliikki- ja kannatuspuheenvuoron.

Asian käsittelyjärjestystä koskeva työjärjestyspuheenvuoro on annettava ennen muita.

Kokouksen kulun turvaamiseksi puheenjohtajalla on oikeus yksittäisessä asiassa rajoittaa valtuutettujen puheenvuorojen pituutta siten, että ryhmäpuheenvuoro voi kestää viisi (5) minuuttia ja muu puheenvuoro kolme (3) minuuttia.

Kokouspaikalla puheenvuoro on pidettävä omalta paikalta tai puhujakorokkeelta, ellei puheenjohtaja toisin määrää.

99 § Pöydällepano ja asian palauttaminen valmisteltavaksi

Jos keskustelun kuluessa tehdään kannatettu ehdotus asian pöydällepanosta, palauttamisesta valmisteltavaksi tai jokin muu ehdotus, jonka hyväksyminen keskeyttäisi asian käsittelyn, seuraavien puhujien on puheenjohtajan

kehotuksesta rajoitettava puheenvuoronsa koskemaan vain tätä ehdotusta ja siitä on tehtävä päätös ennen kuin keskustelua itse asiasta jatketaan. Jos ehdotus hyväksytään yksimielisesti tai äänestämällä, puheenjohtaja keskeyttää asian käsittelyn. Jos ehdotus hylätään, asian käsittely jatkuu.

Asia, jota käsitellään ensimmäisen kerran valtuustossa eikä esityslistaa ole toimitettu kokouskutsun yhteydessä, pannaan pöydälle seuraavaan kokoukseen, jos vähintään neljäsosa läsnä olevista valtuutetuista pyytää asian pöydällepanoa. Muissa tilanteissa asian pöydällepanosta päätetään enemmistöpäätöksellä.

100 § Ehdotukset ja keskustelun päättäminen

Ehdotus on annettava kirjallisena, jos puheenjohtaja niin vaatii.

Kun kaikki puheenvuorot on käytetty, puheenjohtaja päättää keskustelun. Puheenjohtaja selostaa keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ja onko ehdotusta kannatettu.

101 § Ilman äänestystä syntyvän päätöksen toteaminen

Jos keskustelun aikana ei ole tehty kannatettuja ehdotuksia, puheenjohtaja toteaa pohjaehdotuksen valtuuston päätökseksi.

Jos puheenjohtaja toteaa valtuuston yksimielisesti kannattavan kokouksessa tehtyä ehdotusta, puheenjohtaja toteaa ehdotuksen valtuuston päätökseksi.

102 § Äänestykseen otettavat ehdotukset

Äänestykseen otetaan pohjaehdotus ja kannatetut ehdotukset. Ehdotusta, joka on tehty vaihtoehtoisena tai menee käsiteltävän asian ulkopuolelle, ei kuitenkaan oteta äänestykseen.

Jos ehdotuksen tekijä ei ole paikalla äänestyksen alkaessa, hänen tekemänsä ehdotus katsotaan rauenneeksi eikä sitä oteta äänestykseen.

103 § Äänestystapa ja äänestysjärjestys

Puheenjohtaja saattaa toimielimen hyväksyttäväksi äänestystavan. Sähköinen äänestys on puheenjohtajan katsoessa sen selvyden vuoksi tarpeelliseksi toimitettava uudelleen nimenhuudolla. Äänestys toimitetaan avoimesti.

Jos äänestykseen otettavia ehdotuksia on enemmän kuin kaksi, puheenjohtaja esittää valtuuston hyväksyttäväksi äänestysjärjestyksen. Äänestysjärjestys määräytyy seuraavien periaatteiden mukaan:

1. Ensin otetaan äänestykseen kaksi eniten pohjaehdotuksesta poikkeavaa ehdotusta. Voittanut ehdotus asetetaan jäljellä olevista ehdotuksista eniten pohjaehdotuksesta poikkeavaa ehdotusta vastaan. Näin jatketaan, kunnes saadaan lopullinen vastaehdotus pohjaehdotukselle. Kuitenkin jos äänestykseen on otettava pohjaehdotuksen kokonaan hylkäämistä tarkoittava ehdotus, se on asetettava viimeisenä äänestettäväksi muista ehdotuksista voittanutta vastaan.
2. Jos asia koskee määrärahan myöntämistä, otetaan ensin äänestykseen määrältään suurimman ehdotuksen hyväksyminen tai hylkääminen ja näin jatketaan ehdotusten suuruuden mukaisessa järjestyksessä, kunnes jokin ehdotus hyväksytään, minkä jälkeen pienemmistä ehdotuksista ei enää äänestetä.
3. Jos ehdotuksen hyväksyminen tai hylkääminen on riippumaton muista ehdotuksista, sen hyväksymisestä tai hylkäämisestä on äänestettävä erikseen.

104 § Äänestyksen tuloksen toteaminen

Puheenjohtaja toteaa äänestyksen tuloksena syntyvän päätöksen. Jos päätöksen tekemiseen vaaditaan lain mukaan määräänemmistön kannatus tai yksimielisyys, puheenjohtajan on ilmoitettava siitä ennen äänestyksen toimittamista ja otettava se huomioon äänestyksen tuloksen todetessaan.

105 § Toimenpidealoite/ponsi

Tehtyään käsiteltävänä olevassa asiassa päätöksen valtuusto voi hyväksyä enemmistöpäätöksellä käsiteltävään asiaan liittyvän toimenpidealoitteen. Toimenpidealoite osoitetaan kaupunginhallitukselle. Se ei saa olla ristiriidassa valtuuston päätöksen kanssa eikä saa muuttaa tai laajentaa päätöstä.

106 § Eriävä mielipide

Päätöksentekoon osallistuneella, jos hän on tehnyt vastaehdotuksen tai äänestänyt päätöstä vastaan, sekä esittelijällä, jos päätös poikkeaa päätösehdotuksesta, on oikeus ilmoittaa päätöksestä eriävä mielipide. Ilmoitus on tehtävä heti kun päätös on tehty. Ennen pöytäkirjan tarkastamista esitetyt kirjalliset perustelut liitetään pöytäkirjaan.

107 § Pöytäkirjan laatiminen ja tarkastaminen

Valtuuston pöytäkirjaan sovelletaan, mitä pöytäkirjan laatimisesta määrätään hallintosäännön 147 §:ssä. Pöytäkirja voidaan tarkastaa sähköisesti.

Valtuusto valitsee jokaisessa kokouksessa kaksi (2) valtuutettua tarkastamaan kokouksesta laaditun pöytäkirjan siltä osin kuin pöytäkirjaa ei tarkasteta kokouksessa.

Pöytäkirja laaditaan suomen ja ruotsin kielellä.

108 § Päätösten tiedoksianto kunnan jäsenille

Valtuuston pöytäkirja siihen liitettyine valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen nähtävänä kaupungin verkkosivuilla siten kuin kuntalain 140 §:ssä säädetään.

15 luku Enemmistövaali ja suhteellinen vaali

109 § Vaaleja koskevat yleiset määräykset

Varajäsenet valitaan samassa vaalissa kuin varsinaiset jäsenet. Jos varajäsenet ovat henkilökohtaisia, varsinaisen ja henkilökohtaisen varajäsenen muodostamat ehdokasparit on hyväksyttävä ennen vaalia.

Enemmistövaali toimitetaan suljetuin lipuin, jos yksikin sitä vaatii. Suhteellinen vaali toimitetaan aina suljetuin lipuin.

Suljetussa lippuäänestyksessä äänestäjän on taitettava äänestyslippu siten, ettei sen sisältö ole näkyvissä.

Äänestyslipussa ei saa olla asiattomia merkintöjä. Äänestysliput annetaan valtuuston puheenjohtajalle puheenjohtajan määräämässä järjestyksessä.

Äänestysliput sekä arvonnassa käytetyt liput on säilytettävä vaalipäätöksen lainvoimaisuuteen saakka. Jos vaali on toimitettu suljetuin lipuin, liput on säilytettävä suljetussa kuoressa.

110 § Enemmistövaali

Enemmistövaalissa äänen voi antaa kenelle tahansa vaalikelpoiselle ehdokkaalle tai ehdokasparille. Jos valittavia on enemmän kuin yksi, toimielimen jäsenellä on käytettävissään yhtä monta ääntä kuin on valittavia henkilöitä tai ehdokaspareja. Yhdelle ehdokkaalle tai ehdokasparille voi antaa vain yhden äänen ja kaikkia ääniä ei ole pakko käyttää.

Kun enemmistövaali toimitetaan suljetuin lipuin, kokouksen pöytäkirjantarkastajat toimivat samalla ääntenlaskijoina ja avustavat muutenkin vaalitoimituksessa, jollei valtuusto toisin päättä.

111 § Valtuuston vaalilautakunta

Valtuusto valitsee toimikaudekseen suhteellisten vaalien toimittamista varten vaalilautakunnan. Lautakunnassa on viisi (5) jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varajäsen.

Valtuusto valitsee jäseniksi valituista lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Lautakunnan sihteerinä toimii valtuuston pöytäkirjanpitäjä, jollei valtuusto toisin päättä.

112 § Ehdokaslistojen laatiminen

Ehdokaslistassa saa olla enintään niin monen ehdokkaan tai ehdokasparin nimi kuin vaalissa on valittavia jäseniä ja varajäseniä.

Ehdokaslistan otsikossa on mainittava, missä vaalissa sitä käytetään. Vähintään kahden valtuutetun on allekirjoitettava ehdokaslista. Ensimmäinen allekirjoittaja toimii listan asiamiehenä, antaa listan valtuuston puheenjohtajalle ja on oikeutettu tekemään siihen hallintosäännön 114 §:ssä tarkoitetut oikaisut.

113 § Ehdokaslistojen jättäminen ja vaalitoimituksen nimenhuuto

Valtuusto määrää ajankohdan, milloin ehdokaslistat on viimeistään annettava valtuuston puheenjohtajalle sekä milloin vaalitoimituksen nimenhuuto aloitetaan.

114 § Ehdokaslistojen tarkastus ja oikaiseminen

Kun ehdokaslistojen antamisen määräaika on päättynyt, valtuuston puheenjohtaja antaa ehdokaslistat vaalilautakunnalle, joka tarkastaa, ovatko ne asianmukaisesti laaditut. Jos listassa todetaan virheitä, annetaan asiamiehelle tilaisuus korjata virheet vaalilautakunnan asettamassa määräajassa.

Jos sama henkilö on ehdokaslistan korjaamisen jälkeenkin ehdokkaana useammalla listalla, vaalilautakunnan on, mikäli mahdollista, tiedusteltava ehdokkaalta, mille listalle hänen nimensä jätetään.

115 § Ehdokaslistojen yhdistelmä

Ehdokaslistojen oikaisuja varten varatun määräajan päätyttyä vaalilautakunta laatii hyväksytyistä ehdokaslistoista yhdistelmän, johon jokaiselle ehdokaslistalle merkitään järjestysnumero.

Ennen vaalitoimituksen nimenhuudon alkamista ehdokaslistojen yhdistelmä annetaan valtuutetuille tiedoksi ja luetaan ääneen valtuustolle.

116 § Suhteellisen vaalin toimittaminen

Äänestyslippuun merkitään sen ehdokaslistan numero, jolle ääni annetaan. Valtuutetut antavat nimenhuudon määräämässä järjestyksessä valtuuston puheenjohtajalle äänestyslippunsa.

117 § Suhteellisen vaalin tuloksen toteaminen

Valtuuston puheenjohtaja antaa äänestysliput vaalilautakunnalle, joka tutkii niiden pätevyyden sekä laskee ja ilmoittaa vaalin tuloksen noudattaen soveltuvin osin, mitä kuntavaaleista säädetään.

Vaalilautakunta antaa vaalin tuloksesta kirjallisen ilmoituksen valtuuston puheenjohtajalle, joka toteaa vaalin tuloksen valtuustolle.

16 luku Valtuutetun aloite- ja kyselyoikeus

118 § Valtuutettujen aloitteet

Kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita kaupungin toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa. Aloitteen suulliseen esittämiseen voidaan käyttää enintään kolmen (3) minuutin mittainen puheenvuoro. Aloite annetaan kirjallisesti tai sähköisesti puheenjohtajalle ja sihteerille.

Aloite on sitä enempää käsittelemättä lähetettävä kaupunginhallituksen valmisteltavaksi. Valtuusto voi päättää, että aloitteessa tarkoitetun asian valmistelusta käydään lähetekeskustelu.

Kaupunginhallituksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luettelo valtuutettujen tekemistä ja kaupunginhallitukselle lähetetyistä aloitteista, joita valtuusto ei edellisen vuoden loppuun mennessä ole lopullisesti käsitellyt. Samalla on ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin niiden johdosta on ryhdytty. Valtuusto voi todeta, mitkä aloitteista on käsitelty loppuun.

Valtuusto käsittelee lisäksi vuosittain talousarvion yhteydessä ne aloitteet, joilla voi olla vaikutuksia talousarvioon.

119 § Kaupunginhallitukselle osoitettava kysymys

Vähintään neljäsosa valtuutetuista voi tehdä kaupunginhallitukselle kirjallisen kysymyksen kaupungin toiminnasta ja hallinnosta.

Kaupunginhallituksen on vastattava kysymykseen viimeistään valtuuston kokouksessa, joka ensiksi pidetään kysymyksen tekemisestä.

Jos kysymystä käsiteltäessä tehdään kannatettu ehdotus tilapäisen valiokunnan asettamisesta selvittämään kysymyksessä tarkoitettua asiaa, valtuuston on päätettävä, asetetaanko tilapäinen valiokunta. Muuta päätöstä ei asiassa saa tehdä.

120 § Valtuustotoimikunta

Valtuustotoimikuntaan kuuluvat varsinaisina jäseninä kaupunginvaltuuston puheenjohtajisto ja kaupunginjohtaja. Valtuustotoimikunnan puheenjohtajana toimii valtuuston puheenjohtaja ja hänen poissa ollessaan varapuheenjohtajat sijaantulojärjestyksessä. Toimikunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta ja sen sihteerinä toimii valtuuston nimeämä viranhaltija.

Valtuustotoimikunnan tehtävänä on kehittää kaupunginvaltuuston työskentelyä, kokouskäytäntöjä sekä valtuuston työskentelyyn liittyviä kysymyksiä.

IV osa Päätöksenteko- ja hallintomenettely

17 luku Kokousmenettely

121 § Määräysten soveltaminen

Tämän luvun määräyksiä noudatetaan valtuustoa lukuun ottamatta kaupungin toimielinten kokouksissa sekä soveltuvin osin toimitus- ja katselmusmiesten kokouksissa. Luvun määräyksiä noudatetaan toissijaisina hallintosäännön muihin lukuihin nähden, jollei erikseen ole toisin määrätty.

122 § Toimielimen päätöksentekotavat

Toimielin voi käsitellä asian varsinaisessa kokouksessaan, jossa kokouksen osallistujat ovat läsnä kokouspaikalla. Varsinaisessa kokouksessa käytetään sähköistä asiahallinta- tai äänestysjärjestelmää.

Vaihtoehtoisesti kokous voidaan pitää sähköisessä toimintaympäristössä, johon osallistutaan sähköisen yhteyden avulla (sähköinen kokous).

Toimielin voi myös tehdä päätöksiä suljetussa sähköisessä päätöksentekomenettelyssä (sähköinen päätöksentekomenettely).

Kaupunginhallitus tai sen nimeämä viranhaltija vastaa, että sähköisiin kokouksiin ja sähköiseen päätöksentekomenettelyyn tarvittavat tekniset laitteet, järjestelmät ja tietoliikenneyhteydet ovat ajantasaisia ja tietoturvallisia lakien edellyttämällä tavalla.

123 § Sähköinen kokous

Toimielin voi pitää kokouksen sähköisesti.

Suljettuun sähköiseen kokoukseen voi osallistua vain sellaisesta tilasta, jossa salassa pidettävät tiedot ja kokouksessa käydyt keskustelut eivät ole ulkopuolisen kuultavissa eivätkä nähtävissä.

124 § Sähköinen päätöksentekomenettely

Toimielin voi päättää asioita sähköisessä päätöksentekomenettelyssä kuntalain 100 §:n mukaisesti. Päätöksentekomenettelyä voidaan käyttää kaikkiin toimielimen päätösvaltaan kuuluviin asioihin.

125 § Kokousaika ja -paikka

Toimielin päättää kokoustensa ajan ja paikan.

Kokous pidetään myös, milloin puheenjohtaja katsoo kokouksen tarpeelliseksi tai enemmistö toimielimen jäsenistä tekee puheenjohtajalle esityksen kokouksen pitämisestä ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Tällöin puheenjohtaja määrää kokousajan.

Puheenjohtaja voi perustellusta syystä peruuttaa kokouksen.

126 § Kokouskutsu

Kokouskutsun antaa puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja.

Kokouskutsussa on ilmoitettava kokouksen aika ja paikka sekä käsiteltävät asiat.

Kokouskutsussa on mainittava, mitä toimielimen päätöksentekotapaa noudatetaan kunkin asian kohdalla. Jos asia käsitellään sähköisessä päätöksentekomenettelyssä, tulee kutsussa ilmaista, mihin mennessä asia on käsiteltävä sähköisesti.

Esityslista, joka sisältää selostuksen käsiteltävistä asioista ja ehdotukset toimielimen päätöksiksi, lähetetään kokouskutsun yhteydessä, jolleivät erityiset syyt ole esteenä. Jos esityslistalla, liitteissä tai oheismateriaalissa on salassa pidettäviä tietoja, asiakirjaan tehdään merkintä salassapidosta.

Kokouskutsu lähetetään jäsenille ja muille, joilla on läsnäolo-oikeus tai -velvollisuus, toimielimen päättämällä tavalla.

Lasten, nuorten ja perheiden/Sivistyslautakunnan ruotsinkielisen jaoston kokouskutsu, esityslista ja liitteet laaditaan ruotsiksi.

127 § Sähköinen kokouskutsu

Kokouskutsu, esityslista, liitteet ja oheismateriaali lähetetään sähköisesti. Tällöin kaupunginhallitus tai sen nimeämä viranhaltija vastaa siitä, että tähän tarvittavat tekniset laitteet, järjestelmät ja tietoliikenneyhteydet ovat käytettävissä.

128 § Esityslistan ja liitteiden julkaiseminen kaupungin verkkosivuilla

Esityslista julkaistaan kaupungin verkkosivuilla. Ennen julkaisemista esityslistalta poistetaan salassa pidettävät tiedot sekä henkilötiedot, joihin ei liity tiedottamisintressiä.

Verkossa julkaistavalta esityslistalta voidaan poistaa yksittäisiä kokousasioita, joihin ei liity erityistä tiedottamisintressiä tai mikäli erityisestä syystä asian valmistelua ei julkisteta ennen päätöksentekoa. Esityslistan liitteitä julkaistaan verkossa harkinnan mukaan ottaen huomioon kaupungin asukkaiden tiedonsaanti-intressit.

129 § Jatkokokous

Jos kaikkia kokouskutsussa mainittuja asioita ei saada kokouksessa käsiteltyä, käsittelemättä jääneet asiat voidaan siirtää jatkokokoukseen, johon ei tarvitse antaa eri kutsua. Kokouksesta poissa olleille lähetetään sähköinen viesti jatkokokouksen ajasta ja paikasta sekä jatkokokouksen päätöksentekotavasta.

130 § Varajäsenen kutsuminen

Toimielimen jäsenen on itse kutsuttava varajäsen sijaansa, mikäli hän ei pääse kokoukseen. Estynyt jäsen ilmoittaa poissaolostaan myös toimielimen sihteerille. Kun jäsen on esteellinen jossakin kokousasiassa tai esteen vuoksi ei voi osallistua jonkin asian käsittelyyn, hän voi kutsua varajäsenen yksittäisen asian käsittelyyn.

131 § Läsnäolo kokouksessa

Toimielimen jäsenten ja esittelijän lisäksi toimielimen kokouksessa on läsnäolo- ja puheoikeus

- valtuuston puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla kaupunginhallituksen kokouksessa kuntalain 18.2 §:n mukaan,
- kaupunginhallituksen puheenjohtajalla ja kaupunginjohtajalla muiden toimielinten kokouksessa, ei kuitenkaan tarkastuslautakunnan eikä valtuuston tilapäisen valiokunnan kokouksessa eikä vaalilaissa säädettyjen vaalitoimielinten kokouksissa,
- toimielimen puheenjohtajalla sen alaisen jaoston kokouksessa.

Nuorisovaltuuston, vanhusneuvoston tai vammaisneuvoston edustajien tai muiden henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta päättää asianomainen toimielin. Läsnäolo-oikeus on rajattava siten, että läsnäolo-oikeutta ei ole silloin kun käsiteltäviin asiakirjoihin sisältyy salassa pidettäviä tietoja.

Toimielin päättää muiden henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta.

Toimielin voi päättää asiantuntijan kuulemisesta yksittäisessä asiassa. Asiantuntija voi olla läsnä kokouksessa asiasta käytävän keskustelun päättymiseen asti.

132 § Kaupunginhallituksen edustaja muissa toimielimissä

Kaupunginhallitus voi hallintosäännön 131 §:ssä ilmenevin rajoituksin määrätä muihin toimielimiin edustajansa, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa.

Edustajaksi voidaan määrätä myös kaupunginhallituksen varajäsen tai kaupunginjohtaja.

Kaupunginhallitus ei voi määrätä edustajaansa tarkastuslautakuntaan, valtuuston tilapäiseen valiokuntaan eikä vaalilaissa säädettyihin vaalitoimielimiin.

133 § Kokouksen julkisuus

Kokouksen julkisuudesta säädetään kuntalain 101 §:ssä. Jos toimielin päättää pitää julkisen sähköisen kokouksen, yleisölle on järjestettävä mahdollisuus seurata kokousta internetin kautta sekä kokouskutsussa mainitussa tilassa.

134 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Avattuaan kokouksen puheenjohtaja toteaa läsnä olevat sekä onko kokous laillisesti koolle kutsuttu ja päätösvaltainen.

135 § Tilapäinen puheenjohtaja

Jos sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat poissa tai esteellisiä jossakin asiassa, valitaan kokousta tai asian käsittelyä varten tilapäinen puheenjohtaja.

136 § Kokouksen johtaminen ja puheenvuorot

Puheenjohtajan tehtävistä kokouksen johtamisessa ja toimielimen jäsenen puheenvuoroissa sovelletaan, mitä hallintosäännön 14 luvussa asioista on valtuuston osalta määrätty.

Asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei toimielin toisin päättä.

137 § Kokouskutsussa mainitsemattoman asian käsittely

Toimielin voi esittelijän ehdotuksesta tai jäsenen ehdotuksesta, jota on kannatettu, ottaa enemmistöpäätöksellä käsiteltäväksi asian, jota ei ole mainittu kokouskutsussa.

Jos esittelijän ehdotus on asian palauttaminen valmisteltavaksi, toimielin voi ratkaista asian päätöksellään vain perustellusta syystä.

138 § Esittelijät

Kaupunginhallituksen esittelijästä määrätään hallintosäännön 3 §:ssä.

Konserni- ja omaisuusjaoston esittelijänä toimii kaupunginjohtaja. Hänen ollessaan estynyt tai esteellinen, esittelijänä toimii hänen sijaisensa.

Henkilöstöjaoston esittelijänä toimii henkilöstöjohtaja. Hänen ollessaan estynyt tai esteellinen, esittelijänä toimii hänen sijaisensa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen jaoston esittelijänä toimii kaupunginjohtaja. Hänen ollessaan estynyt tai esteellinen, esittelijänä toimii hänen sijaisensa.

Teknisen lautakunnan esittelijänä toimii tekninen toimi tulosalueen johtaja. Kaupunkirakennejohtajalla on oikeus ottaa esiteltäväkseen mikä tahansa lautakunnassa käsiteltävä asia. Esittelijän ollessa esteellinen tai estynyt, toimii esittelijänä hänen sijaisensa.

Kaupunkikehityslautakunnassa esittelijänä toimii kaupunkikehitys tulosalueen johtaja. Kaupunkirakennejohtajalla on oikeus ottaa esiteltäväkseen mikä tahansa lautakunnassa käsiteltävä asia. Esittelijän ollessa esteellinen tai estynyt toimii esittelijänä hänen sijaisensa.

Kaupunkikehityslautakunnan lupajaostossa esittelijänä toimii substanssiasioiden osalta käsiteltävästä asiasta vastaavan toiminnon esihenkilö. Kaupunkirakennejohtajalla on oikeus ottaa esiteltäväkseen mikä tahansa lupajaostossa käsiteltävä asia, ellei lainsäädäntö muuta edellytä. Esittelijän ollessa esteellinen tai estynyt toimii esittelijänä hänen sijaisensa.

Ympäristöterveyslautakunnassa esittelijänä toimii ympäristöterveyspäällikkö. Kaupunkirakennejohtajalla on oikeus ottaa esiteltäväkseen mikä tahansa lautakunnassa käsiteltävä asia, ellei lainsäädäntö muuta edellytä. Esittelijän ollessa esteellinen tai estynyt toimii esittelijänä hänen sijaisensa.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnassa esittelijänä toimii kulttuuri- ja vapaa-aika tulosalueen johtaja. Sivistysjohtajalla on oikeus ottaa esiteltäväkseen mikä tahansa lautakunnassa käsiteltävä asia. Esittelijän ollessa esteellinen tai estynyt, toimii esittelijänä hänen sijaisensa.

Hiiden opiston johtokunnassa esittelijänä toimii Hiiden Opiston rehtori. Esittelijän ollessa estynyt tai esteellinen, esittelijänä toimii sivistysjohtaja.

Lasten, nuorten ja perheiden / sivistyslautakunnassa esittelijänä toimii kasvu ja oppiminen tulosalueen johtaja. Sivistysjohtajalla on oikeus ottaa esiteltäväkseen mikä tahansa lautakunnassa käsiteltävä asia. Esittelijän ollessa esteellinen tai estynyt, toimii esittelijänä hänen sijaisensa.

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan /sivistyslautakunnan alaisissa suomenkielisessä jaostossa esittelijänä toimii varhaiskasvatusjohtaja ja perusopetusjohtaja oman tulosityksikkönsä asioissa. Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan alaisissa ruotsinkielisessä jaostossa esittelijänä toimii varhaiskasvatusjohtaja ja perusopetusjohtaja oman tulosityksikkönsä asioissa. Sivistysjohtajalla on oikeus ottaa esiteltäväkseen mikä tahansa suomenkielisessä tai ruotsinkielisessä jaostossa käsiteltävä asia.

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta muuttuu sivistyslautakunnaksi 1.8.2023.

Sosiaali- ja terveyslautakunnassa esittelijänä toimii sivistysjohtaja. Esittelijän ollessa esteellinen tai estynyt, toimii esittelijänä hänen sijaisensa. Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimikausi päättyy 31.7.2023.

Esittelystä tarkastuslautakunnassa määrätään hallintosäännön 69 §:ssä.

139 § Esittely

Asiat päätetään toimielimen kokouksessa viranhaltijan esittelystä. Esittelijänä toimiva viranhaltija ilmenee esityslistalta.

Vaalilaissa säädettyissä vaalitoimielimissä asiat päätetään kuitenkin puheenjohtajan selostuksen pohjalta.

Esittelijä vastaa esittelemiensä kokousasioiden asianmukaisesta valmistelusta ja on velvollinen tekemään toimielimelle päätösehdotuksen.

Esittelijän ehdotus on käsittelyn pohjana (pohjaehdotus). Jos esittelijä on keskustelun aikana muuttanut esityslistalla olevaa ehdotustaan, muutettu ehdotus on pohjaehdotus. Jos esittelijä ehdottaa asian poistamista esityslistalta, asia poistetaan, jollei toimielin toisin päättä.

Toimielin voi erityisestä syystä päättää, että asia käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta ilman viranhaltijan esittelyä. Toimielin voi tällöin päättää, että puheenjohtajan ehdotus on käsittelyn pohjana eikä vaadi kannatusta.

140 § Esteellisyys

Ennen asian käsittelyn aloittamista esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään ja esteellisyyden aiheuttamasta perusteesta sekä vetäydyttävä asian käsittelystä ja poistuttava kokouksesta.

Puheenjohtajan on tarvittaessa saatettava kokoukseen osallistuvan esteellisyys toimielimen ratkaistavaksi. Asianomaisen henkilön tulee tarvittaessa antaa selvitystä seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen esteellisyytensä arvioinnissa.

Annettuaan pyydetyn selvityksen asianomaisen henkilön on poistuttava kokouksesta. Henkilö, jonka esteellisyyden toimielin ratkaisee, saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain hallintolain 29 §:ssä tarkoitetussa poikkeustilanteessa.

Esteellisyyttä koskeva ratkaisu on perusteltava pöytäkirjaan.

141 § Pöydällepano ja asian palauttaminen valmisteltavaksi

Jos keskustelun kuluessa tehdään kannatettu ehdotus asian pöydällepanosta, palauttamisesta valmisteltavaksi tai jokin muu ehdotus, jonka hyväksyminen keskeyttäisi asian käsittelyn, seuraavien puhujien on puheenjohtajan kehotuksesta rajoitettava puheenvuoronsa koskemaan vain tätä ehdotusta. Jos ehdotus hyväksytään yksimielisesti tai äänestämällä, puheenjohtaja keskeyttää asian käsittelyn. Jos ehdotus hylätään, asian käsittely jatkuu.

142 § Ehdotukset ja keskustelun päättäminen

Keskustelun kuluessa suullisesti tehty ehdotus on annettava sähköisesti kokousportaaliin, jos puheenjohtaja niin vaatii.

Kun kaikki puheenvuorot on käytetty, puheenjohtaja päättää keskustelun. Puheenjohtaja selostaa keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ja onko ehdotusta kannatettu.

143 § Ilman äänestystä syntyvän päätöksen toteaminen

Jos keskustelun aikana ei ole tehty kannatettuja ehdotuksia, puheenjohtaja toteaa pohjaehdotuksen toimielimen päätökseksi.

Jos puheenjohtaja toteaa toimielimen yksimielisesti kannattavan kokouksessa tehtyä ehdotusta, puheenjohtaja toteaa ehdotuksen toimielimen päätökseksi.

144 § Äänestykseen otettavat ehdotukset

Äänestykseen otetaan pohjaehdotus ja kannatetut ehdotukset. Ehdotusta, joka on tehty vaihtoehtoisena, ehdollisena tai menee käsiteltävän asian ulkopuolelle, ei kuitenkaan oteta äänestykseen.

Jos ehdotuksen tekijä ei ole paikalla äänestyksen alkaessa, hänen tekemänsä ehdotus katsotaan rauenneeksi eikä sitä oteta äänestykseen.

145 § Äänestys ja vaali

Äänestykseen sovelletaan muilta osin, mitä hallintosäännön 14 luvussa määrätään äänestysmenettelystä valtuustossa. Vaalin toimittamista koskevat määräykset ovat hallintosäännön 15 luvussa.

146 § Eriävä mielipide

Päätöksentekoon osallistuneella, jos hän on tehnyt vastaehdotuksen tai äänestänyt päätöstä vastaan, sekä asian esittelijällä, jos päätös poikkeaa päätösehdotuksesta, on oikeus ilmoittaa päätöksestä eriävä mielipide. Ilmoitus on tehtävä heti kun päätös on tehty. Ennen pöytäkirjan tarkastamista esitetyt kirjalliset perustelut liitetään pöytäkirjaan.

147 § Pöytäkirjan laatiminen ja tarkastaminen

Pöytäkirjan pitämisestä ja sisällöstä vastaa toimielimen puheenjohtaja. Jos puheenjohtaja ja pöytäkirjanpitäjä ovat eri mieltä kokouksen kulusta, pöytäkirja laaditaan puheenjohtajan näkemyksen mukaan.

Pöytäkirjan allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa pöytäkirjanpitäjä.

Pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla.

Mikäli pöytäkirjan tarkastaja/tarkastajat ovat erimielisiä pöytäkirjaan kirjatusta päätöksestä, tarkastetaan asia toimielimen seuraavassa kokouksessa. Päätös syntyy vasta, kun pöytäkirja on tarkastettu.

Pöytäkirja voidaan allekirjoittaa ja tarkastaa sähköisesti.

Toimielimen pöytäkirjaan merkitään ainakin:

Järjestäytymistietoina

- toimielimen nimi
- merkintä käytetyistä päätöksentekotavoista
- kokouksen alkamis- ja päättymisaika sekä kokouksen keskeytykset
- kokouspaikka

- läsnä ja poissa olleet ja missä ominaisuudessa kukin on ollut läsnä
- kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Asian käsittelytietoina

- asiaotsikko
- selostus asiasta
- esittelijän päätösehdotus
- esteellisyys ja perustelut
- tehdyt ehdotukset ja onko niitä kannatettu
- äänestykset: äänestystapa, äänestysjärjestys, äänestysesitys sekä äänestyksen tulos siten, että kunkin jäsenen kannanotto ilmenee pöytäkirjasta
- vaalit: vaalitapa ja vaalin tulos
- asiassa tehty päätös
- eriävä mielipide
- merkintä asian poistamisesta esityslistalta

Muuna tietoina

- salassapitomerkinnot
- puheenjohtajan allekirjoitus
- pöytäkirjanpitäjän varmennus
- merkintä pöytäkirjan tarkastuksesta sekä
- merkintä nähtävänä pitämisestä yleisessä tietoverkossa, mikäli pöytäkirja on ollut yleisesti nähtävänä

Pöytäkirjaan liitetään päätöksiä koskevat oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitukset sekä muutoksenhakukiellot.

Lasten, nuorten ja perheiden/Sivistyslautakunnan ruotsinkielisen jaoston pöytäkirja laaditaan ruotsiksi.

Toimielimen pöytäkirjan sisältöä koskevia määräyksiä noudatetaan soveltuvin osin viranhaltijan ja luottamushenkilön tekemissä päätöksissä.

Kaupunginhallitus antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita pöytäkirjan laatimisesta.

148 § Päätösten tiedoksianto kunnan jäsenelle

Kaupunginhallituksen, lautakunnan ja jaoston pöytäkirja siihen liitettyine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen nähtävänä kaupungin verkkosivuilla siten kuin kuntalain 140 §:ssä tarkemmin säädetään.

Muun toimielimen ja viranomaisen pöytäkirja annetaan vastaavalla tavalla tiedoksi kaupungin jäsenille, jos asianomainen toimielin tai viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi.

Kaupunginhallitus antaa ohjeet salassapito- ja tietosuojavelvoitteiden huomioonottamisesta annettaessa päätöksiä tiedoksi yleisessä tietoverkossa. Lautakunta voi antaa tarkentavaa ohjeistusta omalla toimialallaan.

149 § Toimielimen ja viranhaltijoiden yhteistoiminta

Toimielimen puheenjohtajan kutsusta ja puheen johdolla voidaan järjestää vuosittain lautakunnan jäsenten sekä asioiden valmisteluun ja päätösten täytäntöönpanoon osallistuvien viranhaltijoiden yhteisneuvottelu, jossa käsitellään toiminnan kehittämiseen, johtamiseen ja tulosten arviointiin liittyviä asioita.

18 luku Muut määräykset

150 § Aloiteoikeus

Kaupungin asukkaalla sekä kaupungissa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä on oikeus tehdä aloitteita kaupungin toimintaa koskevissa asioissa. Palvelun käyttäjällä on oikeus tehdä aloitteita palveluaan koskevassa asiassa.

Aloite tulee tehdä kirjallisesti tai sähköisellä asiakirjalla. Aloitteesta tulee käydä ilmi, mitä asia koskee sekä aloitteen tekijän nimi, kotikunta ja yhteystiedot.

151 § Aloitteen käsittely

Aloitteen käsittelee se kaupungin viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa. Jos toimivaltainen viranomainen on toimitelin, aloitteista ja aloitteiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä on annettava toimitielimelle tieto jäljempänä määrättyllä tavalla.

Kaupunginhallituksen on vuosittain huhtikuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luettelo sen toimivaltaan kuuluvista aloitteista ja niiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä. Valtuusto voi samalla päättää, mitkä aloitteista on loppuun käsitelty.

Muun toimitielimen kuin valtuuston toimivaltaan kuuluvista aloitteista on annettava tieto toimitielimelle niiden päättämällä tavalla. Toimitelin voi samalla päättää, mitkä aloitteista on loppuun käsiteltyjä.

Jos aloitteen tekijöinä on vähintään kaksi (2) prosenttia kaupungin asukkaista, aloite on kuuden (6) kuukauden kuluessa vireille tulosta otettava toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi.

152 § Aloitteen tekijälle annettavat tiedot

Aloitteen tekijälle on ilmoitettava kuukauden kuluessa aloitteen saapumisesta, missä viranomaisessa aloite käsitellään, arvioitu käsittelyaika sekä keneltä saa lisätietoja aloitteen käsittelystä.

Sen jälkeen, kun aloite on käsitelty loppuun, aloitteen tekijälle on ilmoitettava, onko aloite johtanut toimenpiteisiin.

153 § Asiakirjojen allekirjoittaminen

Valtuuston päätökseen perustuvassa asiassa tai kaupunginhallituksen toimivaltaan kuuluvissa asioissa asiakirjat allekirjoittaa kaupunginhallituksen puheenjohtaja tai kaupunginjohtaja ja varmentaa toimialansa osalta asianosainen toimialajohtaja, talousjohtaja, hallintojohtaja, tai hallintolakimies jollei hallintosäännössä ole toisin määrätty tai kaupunginhallitus ole asiakirjojen allekirjoittamisesta muuta määrännyt.

Edellä olevan lisäksi kaupunginhallituksen toimivaltaan kuuluvat kauppakirjat ja muut kiinteistöjä koskevat sopimukset voi allekirjoittaa kaupunkirakennejohtaja, kaupungingeodeetti tai maankäyttöinsinööri ja varmentaa talousjohtaja, hallintojohtaja, hallintolakimies, maankäyttöinsinööri tai tonttipalveluinsinööri.

Toimitielimen toimivaltaan kuuluvissa asioissa asiakirjat allekirjoittaa toimitielimen puheenjohtaja tai esittelijä ja varmentaa asianomaisen tulosalueen johtaja tai toimitielimen pöytäkirjanpitäjä, ellei toimitelin ole asiakirjojen allekirjoittamisesta muuta määrännyt.

Toimitielimen toimivaltaan kuuluvat kauppakirjat ja muut kiinteistöjä koskevat sopimukset voi allekirjoittaa ja varmentaa myös kaupunginhallituksen toimivaltaan kuuluvissa vastaavissa asiakirjoissa luetellut viranhaltijat. Toimitelin voi erikseen valtuuttaa henkilön tai henkilöt allekirjoittamaan toimitielimen päätökseen perustuvan sopimuksen tai sitoumuksen.

Viranhaltijan toimivaltaan kuuluvissa asioissa päätökset, sopimukset, sitoumukset ja muut asiakirjat allekirjoittaa päätöksentekoon oikeutettu viranhaltija, ellei se toimitelin, jonka alainen toimivaltainen viranhaltija on, toisin määrää. Valmistelua koskevat asiakirjat allekirjoittaa asian valmistelija. Maanmittauslaitoksen kiinteistövaihdannan palvelussa hyväksyttävät kauppakirjat ja vuokrasopimukset allekirjoittaa kaupungingeodeetti.

Toimitielimen pöytäkirjanotteen allekirjoittaa pöytäkirjanpitäjä tai muu toimitielimen määräämä henkilö.

Toimitielimen hallinnassa olevista asiakirjoista annettavat otteet ja jäljennökset voi toimitielimen pöytäkirjanpitäjä, arkistosihteri, hallintoasiantuntija, hallintojohtaja tai hallintolakimies yksin todistaa oikeaksi.

154 § Todisteellisen tiedoksiannon vastaanottaminen

Todisteellisen tiedoksiannon voi kaupungin puolesta vastaanottaa kaupunginhallituksen puheenjohtaja, kaupunginjohtaja, toimialajohtajat, talousjohtaja, hallintojohtaja ja hallintolakimies.

Todisteellisen tiedoksiannon voi kaupungin puolesta toimitielimen toimialalla vastaanottaa toimitielimen puheenjohtaja, toimitielimen toimialan johtava viranhaltija ja toimitielimen pöytäkirjanpitäjä.

Kaupunginjohtaja, kaupunkirakennejohtaja, kaupungingeodeetti, maankäyttöinsinööri, hallintojohtaja, hallintolakimies ja pysäköinninvalvoja ovat oikeutettuna kaupungin puolesta kaikissa oikeusistuimissa ja -asteissa ajamaan kannetta, vastaamaan kanteeseen, hoitamaan lainhuuto- ja kiinnitysasioita sekä valvomaan kaupungin etua kaikissa viranomaisissa, toimituksissa ja tilaisuuksissa.

V osa Luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteet

155 § Soveltamisala

Tätä hallintosäännön lukua sovelletaan kaupungin luottamushenkilöille kuntalain ja valtuuston päätösten mukaisesti maksettaviin palkkioihin ja kustannusten korvauksiin.

Luottamushenkilöille suoritetaan palkkioita luottamustehtävien hoitamisesta ja korvausta ansionmenetyksestä sekä kustannuksista, joita luottamustoimen vuoksi aiheutuu sijaisen paikkaamisesta, lastenhoidon järjestämisestä tai muusta vastaavasta syystä sekä matkakustannusten korvausta.

156 § Kokouspalkkiot

Toimielinten kokouksista maksetaan toimielimen luottamushenkilöille seuraavat kokouspalkkiot:

kaupunginvaltuuston kokous 140 €
 kaupunginhallituksen ja sen jaoston kokous 105 €
 muiden toimielinten kokous 88 €

Vaikuttamistoimielinten kokouksiin osallistuville jäsenille ja edustajille maksetaan kokouspalkkiona 50 €. Toimielimen kokouksiin osallistuville vaikuttamistoimielinten edustajille suoritetaan kokouspalkkiona 50 €.

Osallistumisesta seminaareihin suoritetaan kultakin seminaaripäivältä toimielimen kokouspalkkiota vastaava palkkio. Mikäli henkilö osallistuu seminaariin enintään puolet sen kestoajasta, maksetaan hänelle puolet seminaaripalkkiosta.

Kaupunginvaltuuston tai -hallituksen puheenjohtajalle, varapuheenjohtajalle tai jäsenelle, joka osallistuu muun hallintoelimen kokoukseen, maksetaan kokouspalkkio samojen perusteiden mukaan kuin asianomaisen hallintoelimen jäsenille.

Toimielimen puheenjohtajana toimivalle luottamushenkilölle suoritetaan kaksinkertainen kokouspalkkio. Puheenjohtajakorotusta ei makseta hallintosäännön 162 §:ssä tarkoitetuista tilaisuuksista.

Valtuustoinfoon osallistumisesta ei makseta kokouspalkkiota.

157 § Palkkio lisätunneilta

Kokouksesta, jossa toimielimen jäsen tai varajäsen on ollut saapuvilla yli neljä (4) tuntia, suoritetaan lisäpalkkiona 50 %:a peruspalkkiosta.

158 § Sähköinen päätöksentekomenettely

Kokouspalkkio maksetaan sähköisessä päätöksentekomenettelyssä 50 %:lla alennettuna. Kokouspalkkion maksamisen edellytyksenä on, että jäsen on osallistunut menettelyyn.

159 § Kokouspalkkio kahdesta tai useammasta toimielimen kokouksesta

Mikäli sama toimielin joko kokonaisuudessaan, osana taikka jaostona kokoontuu yhtenä päivänä useammin kuin kerran, maksetaan kokouksista ainoastaan yksi palkkio, ellei edellisen kokouksen päättymisestä ole kulunut vähintään kahta tuntia. Seminaarista ja sitä seuraavasta kokouksesta maksetaan kuitenkin kummastakin erikseen kokouspalkkio.

160 § Vuosipalkkiot

Kokouspalkkioiden lisäksi maksetaan toimielinten puheenjohtajille kokousten ulkopuolella hoidetuista tehtävistä, kokousten valmistelusta ja kaupungin edustamisesta neuvotteluissa, tilaisuuksissa, tapaamisissa ja vierailuissa seuraavat vuosipalkkiot:

kaupunginvaltuuston puheenjohtaja 3.630 €
 kaupunginvaltuuston varapuheenjohtajat 1.925 €

kaupunginhallituksen varapuheenjohtajat 2.750 €

lautakuntien puheenjohtajat 2.750 €

lautakuntien varapuheenjohtajat 1.375 €

hallituksen alaisen jaoston/lautakunnan alaisen lupajaoston puheenjohtaja 1.375 €

hallituksen alaisen jaoston/lautakunnan alaisen lupajaoston varapuheenjohtaja 687,50 €

Valtuusto päättää kaupunginhallituksen puheenjohtajan valinnan yhteydessä, maksetaanko puheenjohtajaksi valitulle vuosipalkkio vai osa-aikaiseen luottamustehtävän hoitamiseen perustuva palkkio sekä määrää palkkion suuruuden. Puheenjohtajan toimiessa osa-aikaisesti hänellä on oikeus hallintosäännön mukaisiin kokouspalkkioihin, mutta ei vuosipalkkioon.

Mikäli kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja toimii kaupunginhallituksen jaoston puheenjohtajana, on jaoston puheenjohtajan vuosipalkkio tällöin 935 €.

Mikäli lautakunnan puheenjohtaja toimii lautakunnan jaoston puheenjohtajana, on jaoston puheenjohtajan vuosipalkkio tällöin 935 €.

Mikäli toimielimen puheenjohtaja on estynyt hoitamasta tehtäviään, lakkaa hänen oikeutensa vuosipalkkioon, kun este on jatkunut yhdenjaksoisesti kuukauden. Tästä alkaen maksetaan varapuheenjohtajalle kutakin kalenterivuorokautta kohden vuosipalkkiota 365:s osa siihen saakka, kunnes puheenjohtaja palaa hoitamaan tehtäviään.

161 § Osallistuminen toisen toimielimen kokoukseen

Kun luottamushenkilö on toimielimen kokouksessa läsnä muun kuin toimielimen puheenjohtajuuden tai jäsenyyden perusteella, maksetaan hänelle kokoukseen osallistumisesta toimielimen jäsenen kokouspalkkio.

Mitä edellä on määrätty, sovelletaan luottamushenkilöön, joka on asiantuntijana kutsuttu kuultavaksi toimielimen kokoukseen.

162 § Muut kokoukset ja tilaisuudet

Yhtymäkokouksiin valittujen luottamushenkilöiden palkkiosta on voimassa, mitä edellä hallintosäännön 156 §:ssä on määrätty kaupunginvaltuuston jäsenen palkkiosta, ellei ao. yhtymä/yhtiö maksa palkkiota.

Kaupungin edustajaksi yhtiökokoukseen valitun luottamushenkilön palkkiosta on voimassa, mitä edellä hallintosäännön 156 §:ssä on määrätty kaupunginhallituksen jäsenen palkkiosta.

Kaupungin edustajaksi yhtiön hallitukseen valitulla luottamushenkilöllä on oikeus saada hallituksen kokouksista palkkio sen mukaan, mitä edellä hallintosäännön 156 §:ssä on määrätty kaupunginhallituksen jäsenen palkkiosta, mikäli yhtiö itse ei maksa kokouspalkkiota.

Kaupungin tytäryhtiöiden hallitusten kokous- ja vuosipalkkioista kaupunginhallitus antaa erikseen konserniohjeen.

Katselmuksesta, neuvottelusta, muusta kokouksesta tai edustustilaisuudesta, johon toimielimen jäsen osallistuu toimielimen päätöksen perusteella, maksetaan kokouspalkkiota toimielimen kokouspalkkion mukaan, mikäli luottamushenkilö ei ole oikeutettu toimielimen tai sen alaisen jaoston vuosipalkkioon.

Hallintosäännön 42 § ja 53 § mukaisista rekrytointiin liittyvistä tilaisuuksista, johon toimielimen jäsen osallistuu toimielimen päätöksen perusteella, maksetaan kokouspalkkiota toimielimen kokouspalkkion mukaan.

Koulutusluonteisista tilaisuuksista ei makseta kokouspalkkiota vaan kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaiset matkakustannusten korvaukset sekä ansionmenetyksen korvaus hallintosäännön 168 §:n ja 169 §:n mukaisesti. Syntymäpäivistä ja niihin rinnastettavista huomionosoituksista ei makseta erikseen kokouspalkkiota.

163 § Kokouksen peruuntuminen

Jos toimielimen kokous ei ole laillinen tai päätösvaltainen eikä kokousta voida pitää, maksetaan paikalle tulleille luottamushenkilöille kokouspalkkio.

164 § Luottamushenkilön palkkio sihteerin/pöytäkirjanpitäjän tehtävästä

Toimielimen sihteerinä toimivalle luottamushenkilölle, lukuun ottamatta vaalilautakuntien ja -toimikuntien sihteereitä, maksetaan kokouspalkkio kaksinkertaisena.

165 § Palkkion maksamisen edellytykset

Kokouspalkkion maksaminen edellyttää, että luottamushenkilö on ollut läsnä kokouksessa käsiteltävien asioiden päätöksenteossa.

Palkkion maksaminen perustuu pöytäkirjaan tai luottamustehtävän hoitamisesta laadittuihin muistioihin, johon on asianmukaisesti merkitty kokouksen/tilaisuuden kesto, läsnäolijat ja sekä saapumiset ja poistumiset.

Matka-aikaa kokouspaikalle ja takaisin ei lasketa kokouspalkkioon oikeuttavaksi ajaksi.

166 § Palkkioiden maksaminen

Tässä säännössä mainitut palkkiot maksetaan kolme kertaa vuodessa, touko-, syys- ja joulukuussa. Lisäksi tammikuussa maksetaan edellisen vuoden menoksi kirjattavat vielä maksamattomat palkkiot ja korvaukset.

167 § Pöytäkirjan tarkastus

Korvaus pöytäkirjantarkastuksesta sisältyy jäsenen kokouspalkkioon. Pöytäkirjantarkastuksesta erikseen aiheutuvat matkakulut korvataan hallintosäännön 169 §:n mukaisesti. Sähköisesti hoidetusta tarkastuksesta ei makseta matkakorvausta.

168 § Ansionmenetyksen ja muiden kustannusten korvaaminen

Luottamushenkilöille maksetaan korvausta säännöllisen työajan ansionmenetyksestä ja kustannuksista, joita luottamustoimen vuoksi aiheutuu sijaisen palkkaamisesta, lastenhoidon järjestämisestä tai muusta vastaavasta syystä. Korvaus maksetaan kultakin alkavalta tunnilta, kuitenkin enintään 8 tunnilta vuorokaudessa. Korvausta suoritetaan todellisten menetysten tai kustannusten korvaamiseksi.

Saadakseen korvausta ansionmenetyksestä luottamushenkilön tulee esittää työnantajan todistus. Todistuksesta on käytävä ilmi, että luottamustoimen hoitamiseen käytetty aika olisi ollut hänen työaikaansa ja että hänelle ei makseta siltä ajalta palkkaa sekä ansionmenetyksen suuruus. Yrittäjänä toimivan luottamushenkilön ansionmenetys määritellään yrittäjän käyttämän tilitoimiston laskelman tai verotustodistuksen perusteella. Luottamushenkilön, joka tekee ansio- tai muuta työtä olematta työsuhteessa taikka virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimituksessa, tulee esittää riittävä selvitys ansionmenetyksestään. Mikäli hakemuksessa ei ole mainittu työaikaa, työajaksi katsotaan aika ma-pe klo 07.00–16.00. Viikonlopulle ajoittuvasta ansionmenetyksestä on esitettävä erityinen selvitys.

Saadakseen korvausta kustannuksista, joita luottamustoimen vuoksi aiheutuu sijaisen palkkaamisesta, lastenhoidon järjestämisestä tai muusta vastaavasta syystä, luottamushenkilön tulee esittää kirjallisesti riittävä selvitys tällaisista kustannuksista.

Ansionmenetyksen ja kustannusten korvaamista koskeva vaatimus on esitettävä toimielimen esittelijälle tai sihteerille tai henkilöstöjohtajalle viimeistään tilivuotta seuraavan tammikuun aikana.

Kaupunginhallitus voi määritellä luottamushenkilön ajankäytöstä kiinteän osuuden työpäivinä luottamustehtävän hoitamiseen, josta maksetaan ansionmenetyksen korvaus luottamustoimielimen määrärahasta. Samalla määritellään kaupungin luottamustoimien hoitoon tarkoitettu tuntimäärä ja tehtävään liittyvät velvollisuudet.

Kaupungin palveluksessa olevalta luottamushenkilöltä ei pidetä palkkaa luottamustoimen hoidon ajalta. Työyksiköllä on oikeus laskuttaa palkka luottamustehtävien hoitamisen ajalta ao. luottamustoimielimeltä.

169 § Matkakustannusten korvaaminen

Luottamushenkilöiden kokousmatkoista ja muista luottamustoimen hoitamiseksi tehdyistä matkoista suoritetaan matkakustannusten korvausta kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen mukaisesti. Luottamushenkilöille maksetaan kokousmatkoilta matkustuskorvaus Lohjalla sijaitsevan kodin ja kokouspaikan väliltä oman auton käytön mukaisesti tai erillisen selvityksen perusteella todellisten kustannusten mukaisesti.

Matkakustannusten korvaus suoritetaan myös luottamushenkilöille, joilla on oikeus osallistua valtuustoinfoon.

170 § Työvälineiden osoittaminen

Kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen puheenjohtajille ja varapuheenjohtajille, kaupunginhallituksen jaostojen puheenjohtajille sekä lautakuntien ja niiden alaisten jaostojen puheenjohtajille osoitetaan luottamustehtävien hoitamista varten kaupungin puhelin, jonka kustannukset maksetaan luottamustoimielimen määrärahoista.

Valtuuston, kaupunginhallituksen ja lautakuntien varsinaisille jäsenille osoitetaan kokouksiin osallistumista varten tietokone, jonka käyttökustannukset maksetaan luottamustoimielimen määrärahoista.

Muutoin kaupunginhallituksella on oikeus osoittaa luottamushenkilöille tarvittavat työvälineet sekä päättää luottamushenkilötyöskentelyn edellyttämien kustannusten korvaamisesta. Rikkoutuneet välineet vaihdetaan uusiin kaupungin kustannuksella, mikäli niitä on käsitelty normaalilla huolellisuudella. Luottamushenkilön toimikauden päättyessä välineet on palautettava kaupungille.

171 § Viranhaltijoiden ja työntekijöiden kokouspalkkiot

Viranhaltijoille ja työntekijöille maksetaan toimielinten kokouksista ja hallintosäännön 162 §:ssä luetelluista muista kokouksista hallintosäännön 156 §:n, 157 §:n, 158 §:n ja 159 §:n pykälien mukainen jäsenen kokouspalkkio, jos viranhaltija tai työntekijä on toimivaltaisen viranomaisen määräyksen nojalla kokouksessa muulloin kuin säännölliseen työaikaan (klo 8.00-16.00) vähintään puoli tuntia.

172 § Tarkemmat ohjeet

Kaupunginhallitus voi antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita tämän luvun soveltamisesta.

173 § Erimielisyyden ratkaiseminen

Kaupunginhallitus on toimivaltainen ratkaisemaan tämän luvun mukaisten palkkioiden ja korvausten määrän, mikäli niistä on syntynyt erimielisyyttä.